პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

ლიტერატურული საქართველო

1980
№ 34 (2211)
22 აგვისტო
პარასკევი

გამოცემის 48-ე წელი

საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირის გამგეობის ორგანო

«ЛИТЕРАТУРУЛИ САКАРТВЕЛО»
ОРГАН ПРАВЛЕНИЯ СОЮЗА СОВЕТСКИХ ПИСАТЕЛЕЙ ГРУЗИИ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ზნეობრივი გმირი

ლიტერატურა ადამიანთა ცხოვრებაში გმირებით მოვიდა. გმირები იყვნენ პირველი მისი დიდი პერსონაჟები, გმირის ქებას ამბობდა ლექსი თუ პოემა, ლეგენდა თუ ტრაგედია. ეს გმირები ხალხის სულისკვეთებისა და მისწრაფების, სამომავლო იდეალის გამომხატველნი იყვნენ, ისინი განასახიერებდნენ ოცნებას ადამიანზე, მის ამაღლებულ გრძნობებზე.

ხალხური პოეზია, უბრალო ადამიანთა ფიქრის ყველაზე უფრო სრულყოფილი და მართალი გამომხატველი, გმირის ძიების მძლავრ ნაკადს მოიცავს. ჩვენს თვალწინ ერთმანეთს ენაცვლებიან ზებუნებრივი თუ უაღრესად მიწიერი გმირები, ბუნების ძალთა წინაშე ქედმოუხრელნი, მტერთა დამამარცხებელნი, სილამაზით სრულქმნილნი და ამასთან ერთად (ეს გმირის აუცილებელი ატრიბუტია) ზნეობრივად ამაღლებულნი, განწმენდილნი და სპეტაკნი.

გმირული სულისკვეთებითაა განმსჭვალული ყველა ერის დიდი ლიტერატურა. ხალხს მუდამ ჭირდება მისაბაძი იდეალი, ვინც მაგალითს მისცემს, ამაღლებულს და მარადიულ ფასეულობებს აზიარებს. ამგვარი გმირები ცხოვრებიდან მოდიან ლიტერატურაში, ზოგჯერ ნამდვილად არსებულნი და კონკრეტულნი, ზოგჯერ კი მრავალ გმირულ სახეთაგან ერთ იერსახედ გამოკვეთილნი და განზოგადებულნი.

„ვეფხისტყაოსნის“ პერსონაჟებმა მთელი ჩვენი ხალხის ფიზიკური, სულიერი და ზნეობრივი სილამაზე გამოხატეს. ამიტომ იქცნენ ისინი მარად ცოცხალ და მარად თანამედროვე გმირებად. ტარიელსა და ავთანდილზე, ნესტან-დარეჯანსა და თინათინზე „ქართველი კაცი დღესაც ლაპარაკობს, როგორც ცოცხალზე, რეალურად არსებულზე, მარად ჩვენს გვერდით მყოფზე, ნარუმლელ და გაუხუნარ იდეალზე.

ჩვენამდე მოღწეული უძველესი ლიტერატურული ძეგლის, იაკობ ხუცესის ნაწარმოების მთავარი გმირი ქალი სხორედ უკომპრომისობით, ზნეობრივი დაცემულობის წინაშე შეურიგებლობით, ბრძოლისუნარიანობით და ცოცხალი, გმირული ხასიათით იქცა „საერო“ გმირად, გასცდა აგიოგრაფიული ჟანრის ნაწარმოებისათვის დამახასიათებელ საზღვრებს და დღევანდლამდე მოიტანა ათას ხუთასი წლის წინანდელი საქართველოს სულიერი ცხოვრების მართალი სურათი. რწმენის სიმტკიცისათვის უკომპრომისო ბრძოლა იაკობ ხუცესის გმირმა შთამომავლობას მარად ცოცხალ მაგალითად გადმოსცა.

გმირის ძიება, გმირზე ჩივილი და ოცნებაა მთავარი „დავითიანის“ ქართლის ჭირით აღსავსე სტრიქონებში; გმირის აღზრდისა და ჩამოყალიბების გზას იკვლევს სულხან-საბა ცხოვრებისეული სიბრძნითა და ხალხური გონებამახვილობით აღსავსე „სიბრძნე-სიცრუისაში“, არსებითად გმირის ძიებაა მთელი მეცხრამეტე საუკუნის ქართული პოეზია („იქნებ აკვანში ის ყრმა წევს, ვისიც არ ითქმის სახელი, ვისაც დღედაღამ ნატრულობს ჩუმის ნატვრითა ქართველი“); ადამიანურ ვნებათა სიღრმით, მაღალი ტრაგიკულობით, ამა სოფლის მანკიერებათა მომართ მძაფრი კონფლიქტით, კიკაკობის მამულიშვილური შეგნებით, სამარადჟამო ჰუმანურობით გვხიბლავენ ვაჟა-ფშაველას გმირები; ნამდვილი ქალური სინაზით, სოფლისა და ქვეყნის მიმართ დედური პასუხისმგებლობით, დედაკაცის, ანუ მხნე და გაუტეხელი ქალის სიბრძნით გვაღელვებს დღესაც ილია ჭავჭავაძის ოთარაანთ ქვრივი, ხოლო არსენა, ხალხური არსენა, ხალხის მხატვრული გემოვნებით გამოკვეთილი, თითქოს ერთად კრებს და ერთიან მონოლითურ სახედ ადუღაბებს ყოველივე ვაჟკაცურს, „კაი ყმის“ ყველა თვისებას — უშიშობას და გულადობას, სიმხნევეს და სილაღეს, კეთილშობილებას და უბრალოებას, კაცთმოყვარეობას და პოეტურ ბუნებას.

ადამიანის ამაღლება, ადამიანში ჭეშმარიტად ადამიანურის აღმოჩენა, სულიერი განწმენდა მუდამ იყო და იქნება მწერლობის, მხატვრული სიტყვის უმთავრესი მიზანი. ამ დიადი და საპატიო მიზნისათვის ნამდვილ მწერლობას არასოდეს უღალატია. მაშინაც კი, როცა მწერალი ცხოვრებისეული მანკიერებების მხილებას ისახავს მიზნად, მაშინაც კი, როცა მწერლის მთავარი იარაღი სიცილია, როცა თვით სინამდვილე ინვევს მწერალს ბრძოლისაკენ, როცა ლიტერატურაში პერსონაჟებად მოდიან ცხოვრების ანტიპოდები, მწერლის მთავარი მხატვრული ამოცანა კვლავ უცვლელი რჩება: ადამიანური სიკეთის განდიდება, ადამიანის გადარჩენა, ბოროტის ძლევა კეთილისაგან.

ამგვარი დიდი მისია დაეკისრა ჩვენს დროში სოციალისტური რეალიზმის ლიტერატურას, რომელიც მისი ჩასახვის პირველი დღიდანვე, პირველი ნაწარმოებებიდანვე, გამოვიდა როგორც აქტიური, მებრძოლი, უკომპრომისო, რევოლუციური დამცველი ადამიანისა, ჰუმანიზმისა. საბჭოთა ლიტერატურის უმთავრეს ქმნილებებში ადამიანი, გმირი, თავისი ხალხის ყველაზე საუკეთესო თვისებების გამომხატველია. იგი იბრძვის, ქმნის, აშენებს, ოცნებობს... მისთვის არ არის უცხო არც დამარცხების სიმწარე, არც იმედგაცრუება, არც ადამიანური სისუსტენი, მაგრამ ამ ბრძოლაში, რწმენის გადარჩენისათვის ამ შეუპოვარ ჭიდილში მისი იდეა, მომავალზე მგზნებარე ოცნება მუდამ იმარჯვებს.

საბჭოთა ლიტერატურის გმირმა გამოიარა უმკაცრესი განსაცდელი, ჩააბარა მძიმე გამოცდა; იგი იბრძოდა რევოლუციის ქარშხლიან დღეებში და მაშინაც კულტურულ ფასეულობათა გადარჩენაზე ფიქრობდა; აშენებდა ახალ ცხოვრებას, კვდებოდა სტალინგრადთან და კავკასიონთან, რათა მსოფლიო ეხსნა ფაშისტური ურჩხულისაგან; კვდებოდა დიადი რწმენის გადარჩენისათვის.

ამ უკომპრომისო და შეურიგებელ ბრძოლაში ჩვენი ლიტერატურის გმირი, სადაც არ უნდა იყოს იგი დაცემული — კავკასიონთან თუ უკიდეგანო ტრამალებზე, ზნეობრივად ამაღლებული და გამარჯვებული გამოვიდა. მან ახალ თაობას გადმოსცა წმიდათაწმიდა იდეალების ესტაფეტა. ეს იდეალები ცოცხლობენ და იმარჯვებენ, ეს იდეალები სამარადჟამოა...

დღევანდელი აქტიური გმირის ძიებაშია ქართული ლიტერატურაც. გმირები მარტო ომში როდი იბადებიან. თანამედროვე ადამიანის რთული ცხოვრება, ატომური ეპოქა, დაძაბული საერთაშორისო ურთიერთობანი, კაპიტალისტური სამყაროს მორალური დეგრადაცია, სხვადასხვა სოციალურ ძალთა ბრძოლა ადამიანის სულის მისაკუთრებისათვის, ქმნის რთული სულიერი ცხოვრების ატმოსფეროს. ამგვარ ვითარებაში ჩვენი ადამიანი გარეშე ძალებთან მძაფრ ჭიდილში ინარჩუნებს ნების სიმტკიცეს, ზნეობრივ სრულქმნილებას, რწმენას, ნათელ ოცნებას კაცობრიობის მომავალზე. თანამედროვე ქართული ლიტერატურის აქტიური გმირი ებრძვის ჩვენი ცხოვრებისათვის უცხო მოვლენებს — სიხარბეს, მომხვეჭელობას, ადამიანურ მანკიერებას. ამ ბრძოლაში იგი უკომპრომისოა, შეურიგებელი და ზნეობრივად ამაღლებული.

თანამედროვე ქართულ ლიტერატურაში, განსაკუთრებით პროზაში, ბოლო წლებში გაძლიერდა ე. წ. მამხილებელი ნაკადი. ამას თავისი ცნობილი მიზეზები აქვს. რესპუბლიკის პარტიული ორგანიზაციის ბრძოლამ ცხოვრების ლენინური ნორმების განმტკიცებისათვის, საზოგადოების ერთსულოვნებამ ამ მანკიერებათა წინააღმდეგ ბრძოლაში, თავისი გამოხატულება პპოვა მწერლობაშიც. პროზაში გამოჩნდნენ პერსონაჟები, რომელთა სულში ჩახედვაც, რომელთა საზოგადოებრივ სამსჯავროზე გამოყვანაც დადებითი იდეალების განმტკიცებაში გვეხმარება. ეს მამხილებელი პათოსი, ეს შეუალმაზებლობა სინამდვილისა, ეს შეურიგებლობა და კრიტიკული სუსხი, ჩვენი დღევანდელი პროზის ერთ-ერთი ნათელი ნიშანია.

ქართული ლიტერატურა, ცხადია, დუმილით ვერ აუვლიდა გვერდს რესპუბლიკის ცხოვრებაში წლების მანძილზე გამეფებულ განურჩევლობას, ნაყრუებას, ათასი ჯურის საქმოსანთა და მომხვეჭელთა პარპაშს, იმ მახინჯ მოვლენებს, რის წინააღმდეგაც ხმა აღიმაღლა ჩვენმა პარტიამ, მთელმა ჩვენმა ხალხმა. ამის გამო, კრიტიკული, მამხილებელი პათოსი ბოლო წლების ქართული პროზისა სავსებით ლოგიკური მოვლენაა. ამგვარი პათოსი თვით ცხოვრებით, მოვლენათა განვითარებითაა ნაკარნახევი და კრიტიკისა და მკითხველი საზოგადოებრიობის სამართლიანი მხარდაჭერით სარეებლობს.

მაგრამ ვერავითარი მხილება, ვერავითარი მხატვრული ძალით წარმოჩენა უარყოფითისა, ვერ შეცვლის დადებითი მაგალითის ძალას, ზნეობრივი გმირის ძალას. არ შეიძლება არ ითქვას, რომ მანკიერებათა მხილების მძლავრ ნაკადში ზოგჯერ იჩქმალება ის მთავარი და არსებითი ნიშანი, რაც ჩვენს ცხოვრებას, ჩვენი ხალხის სულიერ და ადამიანურ ღირსებას განსაზღვრავს. პროზაში მომძლავრებულ წვრილმან ენებებს, მექრთამეებს, მომხვეჭელებს, ქურდებს და ავაზაკებს ზოგჯერ იმაზე მეტი დრო და ადგილი მიაქვთ, ვიდრე ეს ლიტერატურის ჭეშმარიტად მამხილებელ პათოსს, კრიტიკულ პათოსს ჭირდება. ამ ზღვა ნაკადში, უარყოფითის ამ ქაოსში ზოგჯერ იჩქმალება ის მთავარი, რაც ქართველი კაცის, ჩვენი თანამედროვის ხასიათის მთავარი ნიშანია. კითხულობ ზოგიერთ ნაწარმოებს და ისეთი შთაბეჭდილება გექმნება, თითქოს ჩვენს ირგვლივ გაქრა ზნეობრივი გმირი, მთელი ასპარეზი გაიძვერებს და მომხვეჭელებს ეთმობათ. ჩაქრა პასუხისმგებლობა ერის წინაშე, მოქალაქეობრივი გამბედაობა, პოეტური სული. არ შეიძლება ლიტერატურაში არ ჩანდნენ ის უბრალო და ჩვეულებრივი ადამიანები, რომლებიც ცხოვრებაში სწორედ თავიანთი სისპეტაკით, ზნეობრივი სიწმინდითა და მოქალაქეობრივი სიმტკიცით გვხიბლავენ. ლიტერატურისათვის ეს ანბანური ჭეშმარიტებაა. მით უფრო, თუ გავითვალისწინებთ, რომ თანამედროვე ქართული პროზის ყველა გამარჯვება სნორედ აქტიური ზნეობრივი გმირის ძიებასთანაა დაკავშირებული.

ხალხს უყვარს გმირი არა მხოლოდ ცხოვრებაში, არამედ ლიტერატურაშიც. ლიტერატურამ შეიძინა მრავალგვარი გამოცდილება, დაეუფლა ახალ ფორმებს და მხატვრული გამოსახვის ხერხებს, უფრო ღრმად ჩაიხედა ადამიანის სულში, შეისწავლა მისი უღრმესი შრეები და ეს ყველაფერი კვლავ-დაკვლავ მოხდა ერთი მთავარი მიზნისათვის: იპოვოს გმირი, მთელი სიღრმით გვიჩვენოს სიდიადე ადამიანისა, ნარმოგვიდგინოს ადამიანი, როგორც უძლეველი...

მკითხველი მუდამ ერთსულოვანი ინტერესით გაჰყვება გმირს, რომელიც მას თავისი კლასიკური უბრალოებით, ზნეობრივი სისპეტაკით, ბოროტის წინააღმდეგ აქტიური ბრძოლით მხიბლავს. კრიტიკული პათოსით, მამხილებელი პასაჟებით შეძრწუნებულ მკითხველს მუდამ ებადება სურვილი ხელში აიღოს პოეტური ფურცელი, რომელზეც ამოიკითხავს უბრალო, მაგრამ მარადიულ ჭეშმარიტებას:

ადამიანი ლამაზია.

ადამიანი უძლეველია.

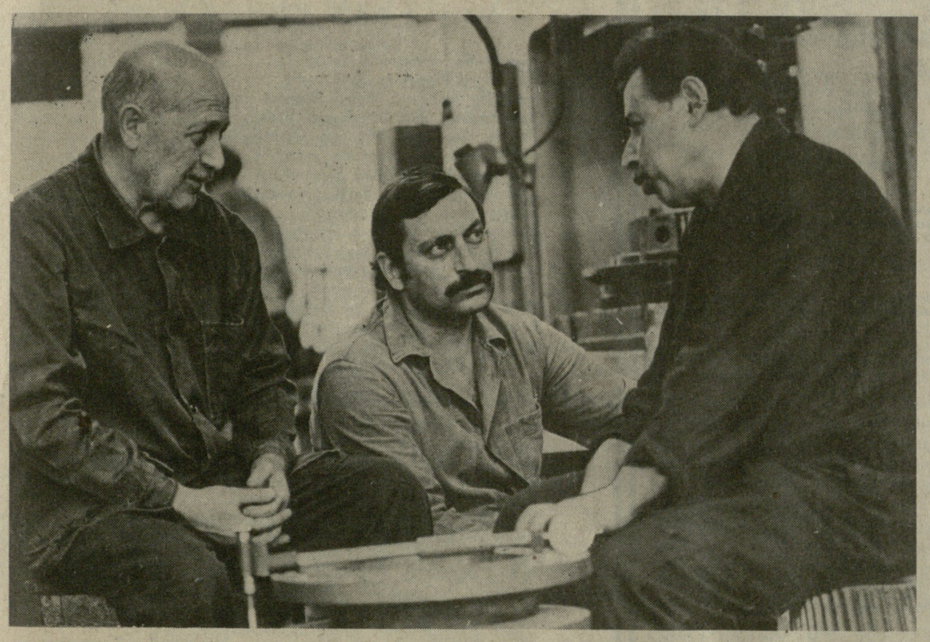

წინასაყრილოგო ვახტზე

მთელს ჩვენს ქვეყანაში ფართოდაა გაშლილი წინასაყრილობო სოციალისტური შეჯიბრება, მშრომელები ძალ-ღონეს არ იშურებენ იმისათვის, რომ სასახელო მაჩვენებლებით შეხვდნენ სკკპ XXVI ყრილობას და საქართველოს კომპარტიის XXVI ყრილობას. ყველგან, სადაც კი გაშლილია სოციალისტური შეჯიბრება, ავანგარდში დგანან შრომის ვეტერანები, კომუნისტები.

წინასაყრილობოდ მაღალ მაჩვენებლებს აღწევენ თბილისის სტალინის სახელობის ელექტროვაგონშემკეთებელი ქარხნის მშრომელები, რომლებიც ახალ-ახალ რეზერვებს ეძებენ შრომის ნაყოფიერების ასამაღლებლად.

მოწინავეთა შორის არის ლენინის ორდენის კავალერი, ხარატი ალექსანდრე ზარდიაშვილი. მან ამ 35 წლის წინათ დაიწყო შრომითი საქმიანობა და არ ყოფილა შემთხვევა, რომ დაკისრებული მოვალეობა პირნათლად და დროზე ადრე არ გაენაღდებინოს. ალექსანდრე ზარდიაშვილმა თავისი პირადი ხუთწლედის დავალება ჯერ კიდევ აპრილში შეასრულა და ახლა მომავალი ხუთწლედის ანგარიშში მუშაობს.

ალექსანდრე ზარდიაშვილს მხარში უდგას ხარატი ზურაბ ფირცხალაიშვილი, რომლის სამუშაო სტაჟი თხუთმეტ წელზე მეტია. ბოლო ოთხი თვეა, რაც ზურაბი მეთერთმეტე ხუთწლედის ანგარიშში ითვლის მიღწეულ წარმატებებს. დაუფასდა თავდადებული შრომა — იგი დაჯილდოებულია შრომითი დიდების მესამე ხარისხის ორდენით.

სასახელო მაჩვენებლებს აღწევს ზეინკალი თამაზ მახარობლიძე. თავისი შრომითი მაჩვენებლებით ამდიდრებს მშობლიური ქარხნის სახელოვან ბიოგრაფიას.

მონინავე მშრომელების მტკიცე გადაწყვეტილებაა 1981 წლის პირველი კვარტალის დავალება გაანაღდონ ჩვენი ქვეყნის კომუნისტთა ყრილობის დღისათვის — 23 თებერვლისათვის.

საქვეყნოდაა ცნობილი ბათუმის გემთმშენებელი ქარხნის სასახელო საქმეები. მათ მიერ შექმნილ გემებზე ფრიალებენ მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნის ალმები. სკკპ XXVI ყრილობის შესახვედრად ბათუმელმა გემთმშენებლებმა შემოიღეს 26 დამკვრელური კვირა და იკისრეს, რომ ამ ოცდაექვსი კვირის ყოველი დღე იყოს მაღალი მაჩვენებლებით დამშვენებული. სნორედ ამიტომ არის, რომ ყოველი გემთმშენებლის შრომითი მაჩვენებელი საგრძნობლად ამაღლდა.

საპატიო შრომითს ვახტზე დგანან ამწყობი ბრიგადის წევრები, რომელთაც ხელმძღვანელობს ბადრი გოგელია. ბრიგადის წევრები მნიშვნელოვნად უსწრებენ გრაფიკს და აღწევენ მაღალ მაჩვენებლებს.

შემოქმედებითი შრომაა გაჩაღებული ჩვენს რესპუბლიკაში. ყველა საწარმო თუ ბრიგადა, თითოეული ადამიანი ძალ-ღონეს არ იშურებენ იმისათვის, რომ სკკპ XXVI ყრილობას და საქართველოს კომპარტიის XXVI ყრილობას უპატაკონ სასახელო მაჩვენებლებით.

სურათებზე: თბილისის სტალინის სახელობის ელექტროვაგონშემკეთებელი ქარხნის მოწინავე მშრომელები ალექსანდრე ზარდიაშვილი, ზურაბ ფირცხალაიშვილი და თამაზ მახარობლიძე; ბათუმელი გემთმშენებლები — გიორგი მაისურაძე და ბრიგადირი ბადრი გოგელია.

ფოტოები გ. ნახუცრიშვილის და ნ. ანასტასიევისა (საქინფორმის ფოტოქრონიკა).

შთამაგონებელი მიზანი

გაზეთ „სოვეტსკაია კულტურას“ რედაქციამ ხელოვნების გამოჩენილ მოღვაწეებს მიმართა კითხვით, როგორ ხვდებიან საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის XXVI ყრილობას, რა იყო მეათე ხუთწლედში მათს ცხოვრებასა და შემოქმედებაში ყველაზე მნიშვნელოვანი, როგორია მათი შემოქმედებითი გეგმები და ოცნებები. ვბეჭდავთ რესპუბლიკის სახალხო არტისტის **სოფიო ჭიაურელის** პასუხს.

რით იყო დამახასიათებელი ჩემთვის სკკპ XXV ყრილობის შემდგომი განვლილი პერიოდი? უწინარეს ყოვლისა, ნდობა გამომიცხადეს, პატივი მხვდა ვყოფილიყავი სსრკ უმაღლესი საბჭოს დეპუტატი, გამუდმებით ვხვდებოდი და ვესაუბრებოდი ხალხს, იმაზე, თუ რა სჭირდებოდათ და რა პრობლემები აღელვებდათ მუშებსა თუ გლეხებს, შემოქმედებითი და სამეცნიერო ინტელიგენციის წარმომადგენლებს, სტუდენტებსა და მოსწავლეებს — ყველა მათ, ვინც აქტიურად შრომობს, აშენებს, ქმნის. და მე ისევ და ისევ ვრწმუნდები, თუ რა კარგად ესმით და რა ძალიან უყვართ მათ ხელოვნება.

ჩვენ მოწოდებულნი ვართ ვიბრძოლოთ სიმართლის, სიკეთის, კომუნისტური იდეალების განმტკიცებისათვის. ამ ასპექტში მსახიობი ქალის პროფესიამ ჩემთვის განსაკუთრებული აზრი მეიძინა. კინოში თუ თეატრის სცენაზე მსახიობი ლაპარაკობს, არწმუნებს, აზროვნებს, მოქმედებს თავის თანამედროვეთა სახელით, გამოხატავს მრავალთა ფიქრს, იმედსა და მისწრაფებას. არაერთხელ ვყოფილვარ ბედნიერი ამის შეგრძნებით: მაშინაც, როცა შოთა და ნოდარ მანგაძეების ფილმ „წუთისოფელში“ ვითამაშე როლი უბრალო გურული გლეხის ქალისა — სიდონიასი, რომლის ცხოვრებაშიც აისახა ქვეყნის მთელი ისტორია, მაშინაც, როცა ვქმნიდი სოფლელი შერეკილის — ფუფალას სახეს, რომელიც არ კარგავს ბედნიერების იმედს (თ. აბულაძის ფილმი „ნატვრის“ ხე“) და მაშინაც, როცა ვმუშაობდი თანამედროვე ჟურნალისტი ქალის — სოფიკოს სახეზე ლ. ღოღობერიძის ფილმში „რამდენიმე ინტერვიუ პირად საკითხებზე“. ამ ძვირფას სახეზე მუშაობამ ფილმში, რომელიც ახლა წარდგენილია სსრკ სახელმწიფო პრემიის მოსაპოვებლად, ჩემს წინაშე გადაშალა თანამედროვე ქალის რთული შინაგანი სამყაროს, მისი სულიერი სილამაზის ახალი საზღვრები, და არა მარტო მისი, არამედ ყველა ქალისა, რომლებიც შრომობენ საწარმოებში, ზრდიან ბავშვებს, ქმნიან ოჯახს, ნერგავენ სიკეთეს. ისინი ვერ ურიგდებიან გულგრილობას, მათთვის დამახასიათებელი თვისებაა აქტიური სწრაფვა ადამიანის სასიკეთო კონკრეტული საქმეებისაკენ, სწორედ ასეთი ქალია არევიკიც, ამავე სახელწოდების ფილმში, რომელიც შეიქმნა „არმენფილმის“ სტუდიაში. უნდა ითქვას, რომ სომეხ კოლეგებთან თანამშრომლობას მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს ჩემს ბიოგრაფიაში. შარშან, მაგალითად, ვმუშაობდი თურვანდის როლზე გ. მალიანის ფილმში „სილაქი“. არევიკის როლის შესრულებისთვის 1979 წელს მომანიჭეს სომხეთის სსრ სახალხო არტისტის წოდება. ამ ფაქტში არის არა მარტო ჩემი მოკრძალებული წვლილის აღიარება, იგი მოწმობს ჩვენი ქვეყნის ხალხების მეგობრობას, კულტურების ძმობას.

ყოველ პარტიულ ყრილობას ხალხი ახალი შემოქმედებითი საჩუქრებით ხვდება. შემოქმედებაში და განსაკუთრებით კინოში, წინასწარ შეუძლებელია წარმატების დაპროგრამება. ყველაფერი ხდება. მაგრამ უცვლელი რჩება ერთი რამ — სწრაფვა, მაქსიმალურად დაუახლოვო შენი ხელოვნება ხალხის იმედებსა და მისწრაფებებს, რწმენა ხელოვნების კეთილშობილური აღმზრდელობითი მისიისა. აქეთკენ მივმართავთ ჩვენს ოცნებებს, ფიქრებს, გრძნობებს, ამას ეძღვნება ჩვენი ცხოვრება. ახლაც ამას ვეუბნები ჟურნალისტებს ჩვენი პროფესიის თაობაზე.

დაჯილდოება

საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის ბრძანებულებით საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის საპატიო სიგელებით დაჯილდოვდნენ:

მწერალი გიორგი აპოლონის ძე **სამხარაძე**, ხანგრძლივი და ნაყოფიერი ლიტერატურული და საზოგადო მოღვაწეობისათვის, დაბადების სამოცდაათ წელთან დაკავშირებით.

მწერალი ივანე გიორგის ძე **ურჯუმელაშვილი**, ნაყოფიერი ლიტერატურული და საზოგადო მოღვაწეობისათვის, დაბადების სამოც წელთან დაკავშირებით.

ლიტერატურული ქრონიკა

ა. ბლოკის პოეზიის საკავშირო დღესასწაული

წელს, აგვისტოს პირველ კვირას, მეთერთმეტედ აღინიშნა შახმატოვოში ალექსანდრ ბლოკის პოეზიის დღე, რომელიც წინ უძღოდა, ბლოკის პოეზიის საკავშირო დღესასწაულს.

ტრადიციას თერთმეტი წლის წინ ჩაეყარა საფუძველი სოლნეჩნოგორსკის პირველ საშუალო სკოლაში. მას შემდეგ, დღესასწაულზე, ყოველწლიურად, ამ სკოლის პირველკლასელებს გზას ულოცავენ და გადასცემენ სამახსოვროდ პოეტის ლექსების წიგნს; სკოლადამთავრებულები კი კითხულობენ ბლოკის ლექსებს, რითაც საბოლოოდ ემშვიდობებიან მოსწავლეობას. სკოლაში დაარსებულია ა. ბლოკის ოთახი-მუზეუმი, რომელშიც ინახება ახლომახლო სოფლებში და შახმატოვოში მოძიებული პოეტისეული ნივთები.

წლევანდელი ბლოკის პოეზიის დღე შახმატოვოში დასაწყისი იყო პოეტის საიუბილეო თარიღისა. წელს საბჭთა კავშირის მრავალ ქალაქებსა და რაიონებში ჩატარდება ბლოკის პოეზიის დღეები, ხოლო დასასრულს მოსკოვის დიდ თეატრში გაიმართება პოეტის 100 წლისთავის იუბილე.

უახლოეს ხანში შახმატოვოში ადგენენ პოეტის სახლს, მანამდე კი, შახმატოვო, თავისი მშვენიერი ბუნებით და ადამიანებით მასპინძლობს ბლოკის დღესასწაულზე ჩამოსულ სტუმრებს — პოეტებს, მსახიობებს, უბრალოდ, ლექსის მკითხველებს — ახალგაზრდებსაც და უფროსი თაობის წარმომადგენლებსაც. ამ დღეს აქ მოსულები ერთმანეთს უზიარებენ თავიანთ სიყვარულს დიდი პოეტისადმი, კითხულობენ ბლოკის ლექსებს სიყვარულზე, რევოლუციაზე, სამშობლოზე, საკუთარ ლექსებს მიძღვნილს ბლოკისადმი და თითქოს უამრავ ადამიანთა ფონზე უფრო ნათლად კითხულობა პოეტის სიტყვები: „მარად მინდა ჩავცქერდე ადამიანთა თვალებს“.

ოლეს გონჩარი — ს. კ. ნეიმანის პრემიის ლაურეატი

დიდ სამამულო ომში გამარჯვების 35-ე წლისთავზე ოლეს გონჩარი სტანისლავ კოსტკი ნეიმანის პრემიით დაჯილდოვდა.

ეს საპატიო ჯილდო ოლეს გონჩარს მიანიჭა ჩეხოსლოვაკიის მწერალთა კავშირმა, საბჭოთა კავშირისა და ჩეხოსლოვაკიის ლიტერატურებს შორის მეგობრობის განვითარებისათვის. პრემია ატარებს ცნობილი ჩეხი პოეტი-კომუნისტის, ჩეხოსლოვაკიის სახალხო მწერლის ს. კ. ნეიმანის (1875-1947) სახელს. „ჩეხოსლოვაკიის მწერალთა კავშირი, — ნათქვამია სიგელში, — ანიჭებს ს. კ. ნეიმანის პრემიას ოლეს გონჩარს, ლენინური პრემიის ლაურეატს, ნაწარმოებისათვის — „ზღაპა პრაღა“. ჩეხოსლოვაკიის მწერალთა კავშირის გამგეობის თავმჯდომარე იოზფ რიბაკი. პრაღა“. ლაურეატობის მედლის ერთ მხარეზე გამოსახულია ს. კ. ნეიმანის ბარელიეფი, მეორეზე — ჩაქუჩი და ნამგალი წარწერით: „სიცოცხლისათვის, სიხარულისა და მშვენიერებისათვის“.

წიგნი, რომელმაც ეს პრემია დაიმსახურა, დაჯილდოებულია საბჭოთა კავშირის სახელმწიფო პრემიით და ოცდაათი წლის მანძილზე ითვლის ასზე მეტ გამოცემას, როგორც ჩვენს ქვეყანაში ისე საზღვარგარეთ.

პრემია ესტონელ მწერალს

ცნობილი მთარგმნელი არნოლდ რაველი დაჯილდოვდა შვეიცარიის აკადემიის პრემიით, შვედური ლიტერატურის ესტონურ ენაზე თარგმნისათვის. ა. რაველის თარგმანებით ესტონელი მკითხველები გაეცნენ ა. სტრინდბერგის, ჰ. ლაგერკვისტის, ი. სოდერბერგის, ა. ლუნკვისტის, ლ. ფრიკას, ლ. იულსტენის, ჰ. უ. სუნდმანის და სხვა შვედი მწერლების შემოქმედებას.

ჩვენი საუნჯე მეგობრობაა

მშვენიერი, კურთხეული მხარეა საბჭოთა აფხაზეთი. მთაგრეხილები საიმედოდ იცავს ქარებისაგან შავი ზღვის ამ ბარაქიან სანაპიროს. მის გასნვრივ, საითაც უნდა გაიხედო, თვალწინ წარმოგიდგება ჩაის პლანტაციები, ლიმონის, მანდარინისა და ფორთოხლის ბაღები. და ამ მწვანე საუფლოში ერთმანეთის გვერდით დგანან დასასვენებელი სახლების ქათქათა კორპუსები და ძველი ციხე-კოშრების ნანგრევები. მაგრამ მარტო ამით როდინა სახელოვანი ეს მხარე. რესპუბლიკაში გაჩნდა თანამედროვე საწარმოები, აყვავდა მეცნიერება და სოციალისტური კულტურა.

ისტორიას შეეძლო სხვა ბედიც განემზადებინა აფხაზეთისათვის. მის მცირერიცხოვან ხალხს მრავალი უბედურება და ძნელბედობა დასტეხია თავს. მის ბარაქიან მიწას ხარბად უყურებდნენ რომაელი და არაბი დამპყრობლები, ბიზანტიელები და თურქები. აფხაზეთს დამოუკიდებლობის შენარჩუნებაში დაეხმარა საიმედო მეზობელი და მეგობარი, ქართველი ხალხი, რომელსაც არაერთხელ შეუფარებია მრავალი ლტოლვილი — ეროვნული ჩაგვრის წინააღმდეგ მებრძოლი. ასე მხარიმხარ განვლო ორივე ხალხმა გრძელი გზა, რომელიც აღსავსეა ერთობლივი გმირობით, მძიმე განსაცდელით, სიხარულითა და გამარჯვებებით. და ისინი ყოველთვის გრძნობდნენ, რომ მათ მხარში ედგათ დიდი რუსი ხალხი, გრძნობდნენ მის ერთგულ და საიმედო მხარდაჭერას ნათელი მომავლისათვის ბრძოლაში.

ახალი ცხოვრების გარიჟრაჟი აფხაზეთში ამ 60 წლის წინათ დაიწყო. როცა სოხუმში საბჭოთა ხელისუფლების წითელი დროშა აფრიალდა, ამ ჭაღარა მხარის ხალხი აღდგა სიხარულისათვის, თავისუფალი, შემოქმედებითი შრომით აღსავსე ცხოვრებისათვის. დიდმა ოქტომბერმა აფხაზეთს ახალი სოციალისტური სახელმწიფოებრიობა მოუტანა. მისი ხალხის ნებით იგი საქართველოს სს რესპუბლიკის შემადგენლობაში შევიდა ავტონომიური რესპუბლიკის უფლებებით. აფხაზთა და ქართველთა ძმობა ვითარდებოდა სოციალისტური მშენებლობის მსვლელობაში. იგი შედეგაბებულია მამულის მტრების წინააღმდეგ ბრძოლებში ერთობლივი მხედრული გმირობით, გაციცკრონებულია საბჭოთა კონსტიტუციის ბრძნული სტრიქონებით. ამ ძმობის მაგალითებს დღეს ყველგან ნახავთ: ქვანახშირის მაღაროებში, ქარხნების საამქროებში, სამშენებლო მოედნებზე, ჩაის პლანტაციებში და ციტრუსის ბაღებში.

... ტყვარჩელის ერთ-ერთ მაღაროში მოპოვება შემცირდა მოსამზადებელი სამთო სამუშაოების შეყოვნების გამო. მეტალურგებს სათბობი მოაკლდათ. მაშინ კომუნისტმა ანატოლი აყიბამ ამხანაგებთან ერთად შექმნა დამკვრელური ბრიგადა, რომელშიც შევიდნენ აფხაზები, ქართველები, რუსები და სხვა ეროვნებათა მუშები. ბრიგადა დღეიადაგ გადაჭარბებით ასრულებდა გეგმას, წარმატებით ამზადებდა სანგრევებს მომპოვებლებისათვის. ფართო ნაკადად დაიძრა ქვანახშირი.

შეხმატკბილებული, მებრძოლი კოლექტივია ამ მაღაროში. აქ თითქმის არ არის კადრების დენადობა. ბევრი მათგანი სწავლობს. მაგალითად, ანატოლი აყიბა სამთო ტექნიკუმის მოსწავლეა. გარდა ამისა ბევრ ძალონეს ამბარს სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს დეპუტატის ვალდებულებათა შესრულებას. მოკრძალებული ახალგაზრდა კაცი, სამთო მუშა ვალერი კვიტინია საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილედ აირჩიეს. აი, ჩვენი ახალგაზრდობა. კიდეც მუშაობენ, კიდეც სწავლობენ და სახელმწიფო საქმეებისთვისაც ზრუნავენ. ესენი თავიანთი ქალაქის თავდადებული და სრულუფლებიანი ბატონ-პატრონები, საკუთარი ხალხის ბედნიერების მშენებელნი, ჩვენი დიადი მამულის პატრიოტები არიან.

გვიან საღამომდე გაგრძელდა ჩვენი საუბარი მაღაროელებთან. მათი ნაამბობი ცოცხლად წარმოგვიდგენდა აფხაზეთის ისტორიას. შემზარავი „მემკვიდრეობა“ დაუტოვა ცარიზმმა ახალ ხელისუფლებას ჩვენს მხარეში, წერდა თავის დროზე ნ. ლაკობა, აფხაზეთში საბჭოების ერთ-ერთი ორგანიზატორი. არც ერთი საწარმო, უგზოობა... შიმშილი ქალაქად და სოფლად. საყოველთაო უნიგნურობა, ჩამორჩენილობა და ცრუმორწმუნეობა.

ტყვარჩელი მაგალითია იმისა, თუ ყველა მოძმე რესპუბლიკის, მათ შორის საქართველოს დახმარებით როგორ იცვლიდა სახეს ავტონომიური რესპუბლიკა, როგორ მიდიოდა აღმავლობის გზით მისი ახალგაზრდა ინდუსტრია. აქ, ამ უკაცრიელ და ჭაობიან ადგილას ჩამოვიდნენ გეოლოგები, და 1935 წელს ამუშავდა პირველი ქვანახშირის მაღარო. ქალაქი დაამშვენა მრავალსართულიანმა სახლებმა, კულტურის სასახლემ, კლუბებმა და კინოთეატრებმა. აქ მშენებლობაზე მუშაობდნენ თბილისისა და სოხუმის, მოსკოვისა და კიევის მრავალეროვანი კოლექტივები.

... და კვლავ მივყვებით მშვენიერი აფხაზეთის გზებს. ეს საოცარი სანახაობაა: კლდის ვიწროებიდან კოლხეთის დაბლობზე შემოიჭრება მქუხარე ენგური. აქ აფხაზეთის მეზობელ ნალენჯიხის რაიონში მას გზას ულობავს მსოფლიოში უმაღლესი ენგურის ჰიდროელექტროსადგურის თაღოვანი კაშხალი, რომელსაც მრავალათასიანი და მრავალეროვანი კოლექტივი აშენებს.

უკვე ამოქმედდა ხუთიდან ოთხი ტურბინა, ენერგეტიკის კომბინატი მუშაობს საქართველოს და აფხაზეთის ეკონომიკური პოტენციალის განვითარებისათვის. ამ პოტენციალს გააძლიერებს აგრეთვე მზარდი სამრეწველო საწარმოები! „სოხუმხელსაწყოს“, გაზის აპარატურისა და ქიმიური ქარხნები.

ერთი დაათვალიერეთ რესპუბლიკის მინდვრები და პლანტაციები. ირგვლივ დამკვრელური, აღმშენებლობითი შრომა ჩქეფს. ვირტუოზულად მართავს ჩაის საკრეფ მანქანას საბჭოთა მეურნეობა „საქართველოს“ მექანიზატორი მზია ბუტბაია. ახლახან სკოლადამთავრებული, მან სწრაფად აითვისა ტექნიკა და უკვე წელს 50 ტონა ჩაის ფოთოლი მოკრიფა გეგმით გათვალისწინებული 44 ტონის ნაცვლად. მზია საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს დეპუტატია. სიყვარულით და გულთბილად ლაპარაკობს მასზე უხუცესი მეჩაიე, მწვანე ფოთლის ხელით კრეფის ოსტატი, სოციალისტური შრომის გმირი ალექსანდრა ვოუბა. იგი თავდაუზოგავად მუშაობს, „მაშ როგორ, ხომ უნდა მოიკრიფოსო ჩვენი სახალხო დოვლათი“.

მოგზაურობ აფხაზეთში და ხან აქ, ხან იქ შენიშნავ მონუმენტებს, ობელისკებს და ძეგლებს, რომლებმაც უკვდავყვეს მისი ერთგული შვილების ხსოვნა, სიცოცხლე რომ შესწირეს საბჭოთა სამშობლოს, მამაცურად რომ დაიღუპნენ მოსკოვისა და ლენინგრადის, სტალინგრადისა და კიევის კარიბჭესთან. რესპუბლიკის წარმომადგენლები ფაშისტ დამპყრობლებს კავკასიის მისადგომებთან გენერალ კ. ნ. ლესელიძის 46-ე არმიის შემადგენლობაში ებრძოდნენ. და ბევრი მათგანი სამმო საფლავებში განისვენებს რუს და უკრაინელ, ბელორუს და სომეხ, ქართველ და ლატვიელ ჯარისკაცებთან ერთად.

რესპუბლიკაში აყვავდა კულტურა, ფართო გზა მიეცა ნიჭს. საამაყოა მისი ხელოვნება და ლიტერატურა, საამაყოა, რომ ტელევიზია აქ, მათ მშობლიურ ენაზე გადასცემს, რომ მსოფლიო კლასიკის 46 ტომი გამოდის აფხაზურ ენაზე. სად, რომელ ქვეყანაში ნახავთ სულ 83-ათასიან ხალხს, რომ ესოდენ მისაწვდომი იყოს მისთვის ლიტერატურული მემკვიდრეობის საგანძური.

ვითარდება მეცნიერებაც. ეროვნული კადრების მომზადების, ფუნდამენტური კვლევის ცენტრი ხდება აფხაზეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტისა და მთავრობის გადაწყვეტილებით სოხუმში ამ სასწავლებლის შენობათა ახალი კომპლექსი აიგება. მას ძმურად გაუწოდეს ხელი მოსკოვის, ლენინგრადისა და თბილისის უნივერსიტეტებმა.

თითქმის ყველა, ვინც აფხაზეთში ჩადის, ცდილობს გაგრაში ან ბიჭვინთის კონცხზე მოხვდეს. დღეს აქ საყოველთაოდ აღიარებული, მსოფლიოში სახელგანთქმული კურორტებია. მაგრამ ხომ იყო დრო, როცა არავის აზრადაც კი არ მოსვლია, რომ აფხაზეთი შეიძლებოდა მრავალი ათასი ადამიანის დასასვენებელი ადგილი გამხდარიყო. დეკაბრისტმა მწერალმა ბესტუჟევ-მარლინსკიმ გაგრას „ყვითელი სიკვდილის“ მხარე უნოდა — აქ მალარია მუსრს ავლებდა ხალხს. ახლა კი ათობით საუკეთესო ჯანმრთელობის კერაა. მშვენიერი ჰავა, თბილი, ალერსიანი ზღვა ასიათასობით დამსვენებელს იზიდავს. გაგრას სულ უფრო წარმატებით უწევს მეტოქეობას კურორტი ბიჭვინთა თავისი ძველთაძველი, განუმეორებელი ფიჭვნარით და ქვიშის პლაჟებით. ჯანმრთელობის კერები კი სულ უფრო შორს მიაბიჯებენ სოხუმისაკენ. დღეს რესპუბლიკაში 110 ასეთი კერაა. ხვალ კიდევ უფრო მეტი იქნება. აფხაზეთს გაუჩნდა ახალი პროფესია, დიდმნიშვნელოვანი სახელმწიფო მოვალეობა — ჯანმრთელობა და მხნეობა შემატოს საბჭოთა ადამიანებს.

აფხაზეთში ხანმოკლე მოგზაურობაც კი წარუშლელ შთაბეჭდილებას ტოვებს. თვალნათლივ ხედავ, რა უზარმაზარი ნაბიჯი გადადგა წინ ამ რესპუბლიკამ. როგორც ფაქტები და სტატისტიკა ადასტურებს, მარტო ახლანდელ ხუთწლედში მან ათწლეულების ბადალი გზა განვლო. და ყველაფერი ეს შესაძლებელი გახდა მისი მშრომელების შეხმატკბილებული მუშაობის, საქართველოს, ყველა საბჭოთა რესპუბლიკის მხარდაჭერის წყალობით. განა მიაღწევდა ამას აფხაზეთი, მარტო რომ ყოფილიყო?

— ჩვენ ეს გვესმის — გვითხრა ტყვარჩელის სახელმწიფო რაიონული ელექტროსადგურის ოსტატმა ნური აგრბამ. — ბრმა უნდა იყო, რომ ვერ შენიშნო ეს უდიდესი ძვრები, შესანიშნავი ცვლილებები აფხაზეთის ცხოვრებაში. და მით უფრო გულსატკენია, რომ ჩვენს ჯანსაღ ოჯახში ვხვდებით ცალკეულ უსაქმურებსა და მუქთახორებს. და რაგორც კი მოიმწყვდევ კუთხეში, მაშინვე აყვირდებიან, არიქა, გვჩაგრავენო. ჩვენ, მუშები პირდაპირ აღშფოთებული ვართ, რას ელოლიავებიან ამგვარ ადამიანებს?!

მართლაც, დემაგოგები ჯერ არ გადაშენებულან. ერთმა ასეთმა „ორატორმა“ ჯინჯოლიამ, რომელიც ორჯერ არის ნასამართლევი, სცადა სიტყვით მიემართა მეშახტეებისათვის. კუდი ამოაძუებინეს.

— ჩვენ დამკვრელურად ვშრომობთ, — უთხრეს მუშებმა, — ყოველ წუთს ვუფრთხილდებით, შენ კი რაღაც სისულელეს ბლუყუნებ, უსაქმურობ, ხელს გვიშლი. მიბრძანდი აქედან!

მუშათა და კოლმეურნეთა კრებებზე პატიოსანი მშრომელები სამართლიანად მოითხოვენ გაძლიერდეს ბრძოლა საზოგადოებრივი წესრიგის დამრღვევების წინააღმდეგ, სახელმწიფო დისციპლინის განმტკიცებისათვის, უყოყმანოდ მისცენ პასუხისგებები ცილისმწამებელნი, რომლებიც სახელის უტიხენ მოწინავე, რესპუბლიკაში პატივცემულ მშრმელებს. რა თქმა უნდა, ეს აღზრდის შემდგომ გაძლიერებას მოითხოვს. უფრო გაბედულად უნდა ვამხილოთ ნეგატიური მოვლენები, რომლებიც შეუთავსებელია საბჭოთა ცხოვრების წესთან და თანამიმდევრულად დავძლიოთ ისინი, ცხადია, ეს ერთი ხელის დაკვრით ვერ გაკეთდება. კარგ ეფექტს იძლევა აღზრდის ნაცადი მეთოდი— ინდივიდუალური საუბარი ადამიანებთან, განსაკუთრებით საცხოვრებელ ადგილას. სამწუხაროდ, ეს იშვიათად კეთდება.

აი, დემაგოგებსა და ცილისმწამებლებს კი არ ცხინავთ. არიან კიდევ ადამიანები, რომლებიც არ მუშაობენ, დილიდან საღამომდე დგანან მაღაზიებთან, ბაზრებში, აგროვებენ და ავრცელებენ ჭორებს, მონაჩმახს. ან რა გასაკვირია. რესპუბლიკის ზოგიერთი რაიონის ცალკეულ სოფლებში შრომისუნარიანი მოსახლეობის თითქმის ნახევარი ყოვლად უმიზეზოდ არ მუშაობს.

რატომ ურიგდებიან ამას სახალხო დეპუტატთა ადგილმბრივი საბჭოები, სამართალდამცავი ორგანოები? რატომ არაფერს ერნობენ კანონის შესასრულებლად? იქ, სადაც ამ საკითხებზე მუშაობენ, შედეგი კი არის, ვთქვათ, სოხუმში მკვიდრი მოსახლეობის შრომითი დასაქმება შარშან 74 პროცენტს შეადგენდა. პარტიულმა, საბჭოთა და სამეურნეო ორგანოებმა გარკვეული მუშაობა განახორციელეს და წელს ეს ციფრი 10 პროცენტით და მეტად გაიზარდა, უფრო აქტიურად დაიწყო მუშაობა შრომითი მოწყობის კომისიამ, გაიხსნა ახალი საწარმოები, ბევრი ახალგაზრდა კაცი ქვეყნის დამკვრელურ მშენებლობაზე ნავიდა.

მატულობს წარმოების ტემპი და მოცულობა. მეთერთმეტე ხუთწლედის გეგმის შემუშავებისას ითვალისწინებენ სკკპ ცენტრალური კომიტეტისა და სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს დადგენილებას, საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტისა და რესპუბლიკის მინისტრთა საბჭოს შესაბამის გადაწყვეტილებებს, რომლებშიც დასახულია აფხაზეთის ასს რესპუბლიკის ეკონომიკური და სოციალური განვითარების ახალი მიჯნები. აქ უახლოეს წლებში ასათვისებელია დაახლოებით ნახევარი მილიარდი მანეთი.

თქმა არ უნდა, ჭეშმარიტად გასაოცარი პერსპექტივებია, მაგრამ დგება საკითხი: სად ვიშოვოთ ხალხი დასახული გეგმების ხორცშესასხმელად? ვფიქრობთ, ერთ-ერთი რეზერვია მუშაობაში ჩავაბათ შრომისუნარიანი მოსახლეობა, რომელიც ჯერ არ არის დასაქმებული წარმოებაში.

ასეთი დიდი მნიშვნელობა აქვს, უფრო მკაცრად შევარჩიოთ და დავაწინაუროთ ხელმძღვანელი კადრები, ამასთან განუხრელად ვიხელმძღვანელოთ ლენინური პარტიული პრინციპებით. ადამიანები უნდა შევარჩიოთ მხოლოდ პოლიტიკური, საქმიანი თვისებების მიხედვით. ესენი უნდა იყვნენ მტკიცე, კომპეტენტური, პარტიის ინტერნაციონალური პოლიტიკის განხორციელების უნარის მქონე ამხანაგები.

ავტონომიური რესპუბლიკა აღმავლობის გზაზეა. სასიხარულოა მშენებელთა საქმენი — მათ გააუმჯობესეს მუშაობა. ამას ხელი შეუწყო აფხაზეთში ახალი სანარმოების ამუშავებამ, რომლებიც საქართველოს მშენებლობის სამინისტრომ შექმნა.

მაგრამ ცოტა როდია გადაუჭრელი პრობლემებიც — არის შეცდომები სამეურნეო და კულტურულ მშენებლობაში, ადგილობრივი სამინისტროებისა და უწყებების საქმიანობაში. რთული ვითარება იქმნება ყურძნის, ხილის, ბოსტნეულისა და თამბაქოს წარმოების გეგმების შესრულებაში. ჯერჯერობით ყოფნდება მეურნეობრობის ახალ მეთოდებზე გადასვლა. თავის ნაყოფს იძლევა ინერციის ძალა, სახელმწიფო დისციპლინის შესუსტება.

პარტიული კომიტეტები ზუსტად უნდა გრძნობდნენ მასების განწყობილებას, აუმჯობესებდნენ ორგანიზატორულ და კოლტიკურ მუშაობას. კომუნისტებს თავიანთ ამოცანად მიაჩნიათ უფრო ეფექტიანად, თანამიმდევრულად გაუძღვნენ ინტერნაციონალური აღზრდის საქმეს, დროული, პარტიულად ნათელი და დამაჯერებელი პასუხი გასცენ მშრომელთა შეკითხვებს, წინააღუდგნენ უსაფუძვლო მოთხოვნებს, მოუფიქრებელ და უპასუხისმგებლო განცხადებებს.

სამწუხაროდ, პარტიის ყველა წევრი როდი პოულობს თავის ადგილს საერთო მწყობრში. ზოგი მათგანი ხედავს ბოროტებას, მაგრამ გვერდს აუვლის, ვითომ ვერაფერს ვერ ამჩნევდეს. გაგრაში ერთ-ერთ კრებაზე ასეთ კომუნისტს „ორ ცხენზე მჯდომი“ უწოდეს. პარტიის საქალაქო კომიტეტის თათბირზე, აქტივის კრებაზე იგი მგზნებარედ გამოდიოდა დისციპლინის დამრღვევების, მავნე ჭორების გამვრცელებლების წინააღმდეგ. მაგრამ როცა სხვა წრეში მოხვდა, როცა ნაირ-ნაირი ჭორები მოისმინა, პოზიცია შეიცვალა, ცილისმწამებელთა წაქეზებაც კი დაიწყო. ასეთებს პირდაპირ უნდა ვუთხრათ, რომ ჩვენს რიგებში ადგილი არ არის ორპირი ადამიანებისათვის.

პარტიულ ორგანიზაციებში სულ უფრო ხმამაღლა კიცხავენ ამგვარ კომუნისტებს, მოითხოვენ მათგან სიმტკიცეს და ნამდვილ პრინციპულობას. ამასთან დაკავშირებით გვინდა შევახსენოთ ვ. ი. ლენინის სიტყვები იმის შესახებ, რომ უმრავლესობის ნების გასაგებრიელებლად ლაპარაკიც კი ზედმეტია პარტიულობაზეც და საერთოდ ორგანიზებულ პოლიტიკურ მოქმედებაზე. პარტიას არასოდეს არ შეუწყნარებია და ვერც შეიწყნარებს, რომ ცალკეული ადამიანები „კრიტიკის თავისუფლების“ ნიღბით თავს ესხმოდნენ მის სწორ გეზს, პროპაგანდას უწევდნენ მისთვის უცხო შეხედულებებს. მსჯელობის თავისუფლებას თავისი საზღვარი აქვს. ჩვენ მოვალენი არა ვართ ხელიხელჩაკიდებულებმა ვიაროთ იმ შეხედულებათა აქტიურ პროპაგანდისტებთან ერთად, რომლებსაც უარყოფს უმრავლესობა. ჩვენთვის მიუღებელია აგრეთვე ისეთი პრაქტიკა, როცა ცალკეული ადამიანები თავს გვახვევენ გაუთავებელ, ფუჭ, უნაყოფო დისკუსიებს, რომელთა შედეგად ყურადღება და ძალები აკლდება საქმის ორგანიზაციას. ბჭობა-მსჯელობა გამბჭვალული უნდა იყოს საერთო საქმისათვის, წამოჭრილ პრობლემათა უკეთ გადაწყვეტისათვის ზრუნვით, ხელს უნდა უწყობდეს შეცდომების თავიდან აცილებას

... აფხაზეთში ერთ ძმურ ოჯახად ცხოვრობენ საბჭოთა ქვეყნის თითქმის ყველა ერისა და ეროვნების წარმომადგენლები. მათი მეგობრობა, ურთიერთდახმარება, კოლექტივიზმი, მშვიდობიანი და შეხმატკბილებული შრომა, შემოქმედებითი საქმიანობა —ეს ჩვენი უძვირფასესი საუნჯეა და ამას დღენიადაგ შეახსენებს ადამიანებს სოხუმსა და გაგრაში ქართველი და აფხაზი ენთუზიასტების საერთო ძალებით შექმნილი „მეგობრობის მუზეუმები“. მოქანდაკეთა და ხუროთმოძღვართა მიერ აღმართული დიდებული ბუგდიდში, ენგურის ნაპირებზე. ისინი ურღვევი ძმობის, მოძმე ხალხთა საერთო ფიქრებისა და მისწრაფებების ახალი სიმბოლოები გახდება.

მ. სტეპიჩევი,
(„პრავდის“ სპეც. კორ.).
აფხაზეთის ასსრ.

„პრავდა“, 1980 წ. 16. VIII.

ᲐᲤᲮᲐᲖᲘ ᲞᲝᲔᲢᲘᲙᲣᲠᲘ ᲞᲝᲔᲖᲘᲐ

ᲑᲐᲒᲠᲐᲢ ᲨᲘᲜᲙᲣᲑᲐ

გიორგი ლეონიძის ხსოვნისადმი

იმ შემოდგომას დღემდე ატარებს ფიქრი ჩემი და
— გულისთქმა ჩემი,

ორმა პოეტმა ვინახულეთ რიცა კახეთი:
გადმოგვცქეროდა მაღლიდან გრემი,
ვით ღმერთკაცების გადმოსახედი.
ვლოცავდი მინას...
ყანნს მაწოდებდა კაცი სიყვარულ-დაუტევარი,
მთებს აწყდებოდა მინდვრის ხმაური,
მზე იღვრებოდა, როგორც მტევანი,
და დუღდა, დუღდა შემოდგომის დღესასწაული.
ოქროდ ღუოდა ველი ალაზნის,
ზემოინევდა მადლი მინისა,
ესართებოდა სართულს სართული
და ირეკლავდა გრემის დიდებას
ცა —
ბროლ-ფირუზად გადასარკული.
და კითხულობდა ლექსებს პოეტი,
ხალხს აპურებდა სიტყვის ბადაგი —
მისი თაფლით და მადლით ნაზავი
და ლექსი მისი
ხელიდან ხელში
გადადიოდა ჯიხვის რქასავით.
გრემზე ავიდა, როგორც დეკაკი: —
მოჯარდა ხალხი, კრძალვით ყურს უგდებს,
ესმის მისი და ეიმედება,
აფრინდა ლექსი —
კავკასიის მთებს
გადაუქროლეს ოქროს მტრედებმა...
აქ ძველთაგანვე მადლი ლექსისა
გადებულია ოქროს ხიდივით,
აქ პოეტობა ძნელზე ძნელია,
აქ ღმერთი ბადებს, ხალხი აღმერთებს,
აქ —
პოეტს ღმერთიც დაუძლევია.
... იმ შემოდგომას ისევ ატარებს გულისთქმა ჩემი,
ორმა პოეტმა მოვიხილეთ როცა კახეთი,
ლექსებს ვამბობდით, დაგვყურებდა მაღლიდან გრემი
და თიმთიმებდა შემოდგომის გადასახედი...

თარგმნა **ჯემალ აჯიაშვილმა.**

ᲕᲐᲜᲝ ᲗᲐᲠᲑᲐ

სიმღერა მწვერვალებზე

გაოცებულნი დგანან მთანი, ლურჯი ტატნობი
ჩემი სამშობლოს მწვერვალების ჯაჭვის რკალშია.
შარავანდედად დასდგომიათ თავზე მნათობი
და გარეშემო დაუღვრია ოქრო არშიად.
ახლად ნათოვის დაჰფენია მათ შუბლებს შუქი,
მწვერვალებს ჩრდილის ნატამალიც კი არ აჩნია;
განთიადს ოქროს აღუმართავს ლურნამის ბუკი,
ჩიტი — ჩვილივით მგალობელი — ცაში აჭრილა.
ნადირ-ფრინველი გახიზნულა, მაღლა კლდესავით
ჩამდგარ ხეობებს შეფარვია, — მრუმე მღვიმეთა;
რომ ვერ დაადგას მონადირემ ფეხი ვერსაით,
მთა მირიადი საიდუმლოს ცხოვრობს იმედად.
ზეცაში მართვე აფრენია, მთებზე გუგუნით
გადადის იგი, არნივების ბუდით ნაბარტყი,
და ვებერთელა მისი ჩრდილი, ფერად უკუნი,
მთის ქარაფებზე დაცურდება როგორც ნაბადი.
სრულდება მაღალ ქარაფიდან ნახტომი სოლო! :—
მოქნილი ნელი ჩანჩქერს კლდეზე გადმოუშვილდავს,
სიმღერითა და რკვეთ ასე ის კედება მხოლოდ,
მხოლოდ მას ძალუძს თვითმკვლელობა ასე უშიშრად.
და ზამთარ-ზაფხულ დგანან მთანი მაღალნი მტკიცედ,
დგანან ულრავად, დაყრდნობილნი ფესვებს თუ ძირებს;
თითქოს ერთხელ და სამუდამოდ დასდეს ფიცი
და ვეღარ თმობენ კარისკაცურ სამსახურს მძიმეს.
ერთურთს შერწყმიან, ზენივთიან მთანი მაღალნი,
ერთი აქვთ გული — ხვაშიადი, სული — ბუნება.
ჩაბმულა ნმიდა სიყვარულით მათი აღალი
და მარადიულ ჯარისკაცად გვემსახურება.
... ჩემი სიმღერა მათ ეკუთვნის! მიიღტვის მაღლა,
რათა არნივის ფრთას მისდიოს ზეცის კარამდი,
ჩემმა სიმღერამ სივრცეებში არ იცის დაღლა,
ჩემი სიმღერა იგუგუნებს ან და მარადის.

თარგმნა **გივი შაპნაზარმა.**

ᲛᲣᲨᲜᲘ ᲚᲐᲡᲣᲠᲘᲐ

ბალახის სიარული

გადაიარა მინდორი დიდი,
რა შეუმჩნევლად გადაიარა,
კლდეზე აცოცდა, სულ მაღლა მიდის,
ნაზამთრალ მინას უხვევს იარას.
მიდის ბალახი, მწვანედ ბიბინებს,
მინის სისხლია ბალახი თითქოს,
ვრცელი მინდვრები გადაირბინა,
გამოქვაბულშიც იპოვნა სითბო,
ნაქცეულ ხეზეც ამოიღერა,
ჭაშიც ჩაცოცდა და შველას ითხოვს.
ბალახთან ერთად სიცოცხლეც დადის...
ხან მზით დამწვარი მოჩანს ბალახი,
ხან მოიცილებს თოვლიან მანდილს,
რომ დაინახოს ტყე და სანახი.
ბალახის ფესვებს ვითარცა ძარღვებს
დაუქსელიათ ნიაღი მინის,
მათი ჩურჩული სიჩუმეს არღვევს
და სასიცოცხლო აღლუმზე მინვევს,
დილით ამოდის მზე და ბალახიც
მზესთან ამოდის და მზისკენ ინევს.
ქვეყნიერებას თვალს მოვატარებ,
ვეჭვრეტ გზებს დაკარგულს — ნაშლილ აკვარელს,
ამ გზებს თქერავდა ბევრი თათარი,
მე ვხედავ იმათ ცხენთა ნაკვალევს.
გახსოვს? ტანკები სრესდნენ ბალახებს,
ითელებოდა ფეხქვეშ ბალახი,
მაგრამ მათ მტერი არ გაალაღეს —
ფესვს შეურიეს როგორც ტალახი.
დამწვარ მინდვრებს და დამწვარ მოედნებს,
დღეს ბალახები ისევ მოედგნენ.
ყელს გავიგრილებ ცივი წყაროთი
და მრავალძარღვით ვკურნავ იარას,
ბალახებს შორის ღელე ჩამოდის
და იკლაკნება როგორც ხვიარა.
დედასამყაროს ლოცვას შევუთვლი,
ისიც მზესავით მესალმუნება,
ბუნების შვილი მასვე ვეკუთვნი,
ჩემი თიელისმა არის ბუნება.
ამობიბინდი და გამახარე,
იარე, ცხრა-მთა გადაიარე,
გმირის საფლავთან თავი დახარე
და მიეფერე მიწის იარებს,
მიწის შვილი ხარ და მიწის აფრა,
ვერ უღალატებ მიწას ნამდვილად,
მე რომ მოვკვდები ჩემს ტიალ საფლავს
გადაეფარე დედის მანდილად.

თარგმნა **გივი ალხაზიშვილმა.**

ᲜᲔᲚᲘ ᲗᲐᲠᲑᲐ

●

არაფერია ამქვეყნად ძველი,
ახალიც ქვეყნად არაკერია,
დღე მოდის — ღამეს
უნაცვლოს ხელი
და ღამეც ვალის გადამხდელია.
ჟამი ჟამს მისდევს,
როგორც ტყუპები
ერთად დადიან
ტყუილ-მართალი,
არაფერი აქვთ გასამტყუნები —
ძველია,
ძველი ვაჭრის ფართალი...
და რომც გამოჩნდეს სხვა
პლანეტელი,
ისევე ფართე, როგორც მაღალი,
ესეც ზღაპარი იქნება ძველი,
არაფერია აქაც ახალი.
და ერთადერთი, რაც
ჩაითვლება
სიახლედ ახლის, ეს მაშინ
ხდება,
როდესაც კაცის მოსვლა
ითქმება
ანდა როდესაც კაცს სული
ხდება,
და რასაც წყლული გულს
ანაკლულებს
ლხინი აღავსებს იმავე გულებს.

ᲚᲘᲢᲔᲠᲐᲢᲣᲠᲣᲚᲘ ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝ, 22 ᲐᲒᲕᲘᲡᲢᲝ, 1980 Წ.

ᲙᲠᲘᲢᲘᲙᲐ

დაძლეული სიძნელეები

გიგლა სარიფვილი

„საუნჯის“ 1979 წლის მე-5 ნომერში გამოქვეყნდა თანამედროვე გერმანელი მწერლის ულრიხ პლენცდორფის ვრცელი მოთხრობა „ახალგაზრდა ვ-ს ახალი ვნებანი“. მოთხრობა ქართულად თარგმნა დალი ფანჯიკიძემ.

პლენცდორფის „ახალგაზრდა ვ-ს ახალი ვნებანი“ უაღრესად საინტერესოა პრობლემატურობით, ენობრივი ქსოვილის თავისებურებითა და მწერლური გაბედულებით. ნაწარმოებში გადმოცემულია გერმანელი ახალგაზრდის უშედეგოთა დამოკიდებულება ცხოვრებასთან, დროსთან, საზოგადოებასთან. ცხოვრებაში ახლად ფეხშედგმულმა ბიჭმა ვერ მოახერო მისთვის ჯერ შეუჩევეველი გზრამოს „აკლიმატიზაცია“ და ნაადრევად დაიღუპა. ნაწარმოებიდან ჩვენ გვესმის მისი გახმოვანებული ფიქრები. მწერალი თანობათა და სულიერ ფასეულობათა ცვლის მწვავე პროცესს ქალაქელი ბიჭის ქალაქური კილოურარგონით გადმოგვცემს. ამან კი მთარგმნელი დააყენა თარგმანის ენობრივი პრობლემის წინაშე.

დალი ფანჯიკიძის მთარგმნელობითი თვალსაზრისი გერმანულენოვანი ლიტერატურის ვრცელ რელიეფს სწვდება. ეს ლიტერატურა კი მრავალფეროვანი და მრავალსახოვანია, რამაც თავის მხრივ შეიძლება გამოიწვიოს თარგმანის ენობრივი ერთსახოვნების საფრთხე. დალი ფანჯიკიძის სასახელოდ უნდა ითქვას, რომ იგი ყოველთვის წარმატებით ირომევს თავს სტილისტურ პლურალიზმს. შეიძლება გაგვიკვირდეს კიდეც იმის წარმოდგენა, რომ თომას მანის ქართული „ჯადოსნური მთა“ და პლენცდორფის „ახალგაზრდა ვ-ს ახალი ვნებანი“ ერთი და იგივე მთარგმნელის ნახელავია. ვინმე იტყვის, — აბა რა, მთარგმნელმა თომას მანის ენა პლენცდორფის ენისაგან უნდა განასხვავოს, მაგრამ ეს სათქმელადაა ადვილი.

„ვითომ რომ მოგეფიქრებინათ, გამოგივიდოდათ რამე! არ არსებობს ვარიანტი! სამზარეულო ჩაკეტილი მქონდა და არც ერთ ძალლშვილს იქ არ შევასვინებდი... იმ წუთში სწორედ გახურებულ მუშაობაში ვიყავი, ცოცხალი ღობის იქით ზარმშას ჯაგარა თავი (რომ დავინახე). ეგრეთვე ჩავკეტე ჩემი სახელოსნო, იმ დამპალ დივანზე მივეგდე და ხელებას მოვყევი. მართალია ავად კი არ ვიყავი, ისე, ცოტაბანდი დავიჭირე... ისე, თუ ხოში მექნებოდა ხელებასაც შევეშვებოდი, მაგრამ ხელებას ისე შევეჩვიე, მივესებოდა კიდეც. ხო ამრზე ხართ, ედგარ ვიბო, დაჩაგრული გენიოსი, მუშაობს თავის ახალ გამოგონებაზე, ფილტვები სანახევროდ ჩამპალი აქვს, მაგრამ ბედს მაინც არ ნებდება... ნოკლედ, ბრიგადამ რომ ჩემს ბუდრუგუნას შემოუტია, დიდ ხელებაში ვიყავი.. ეს გოიმები ნაღდად ფიქრობდნენ, რა სინდისმა გვიქნა, ეს ბიჭი რომ გავაგდეთო. მერე კიდევ იმის ყურება აღარ გინდოდათ, დივანზე რომ ვეგდე და ვახელებდი? თან იმ დამპალი პლედიდან ფეხებიც კი მქონდა გამოყოფილი, ვითომ ნახეთ, არა მწვდება-მეთქი“...

ასე ლაპარაკობს პლენცდორფის ქალაქელი გმირი. თარგმანიდან ჩანს, რომ ავტორი ამოგლეჯილი ეს სტრიქონები მკითხველს, შეიძლება, უცბათ ეჩოთიროს კიდეც, მაგრამ ნაწარმოების მთლიან ენობრივ სტრუქტურაში ამგვარი ქალაქური ყარგონი იმდენად ბუნებრივადაა ჩაქსოვილი, რომ გერმანელი ვიბოს მეტყველება სხვაგვარად თითქოსდა

ჟურნალისტიკა

მომავლის მტვირთველი

ჯანსულ ღვინჯილია

ჩვენ ხშირად გაგვიგონია ჭეშმარიტების გამომხატველი სიტყვები — „ახალგაზრდობა, იმედი ხვალის“. წიგნი, უურნალი, გაზეთი, რადიო, ტელევიზია, კინო, თეატრი... ყოველი მათგანი დიდ დროსა და ადგილს უთმობს „ხვალის იმედს“, ახალგაზრდობის პრობლემებს, მათ ინტერესებს, მათზე მსჯელობას, მათი ფსიქოლოგიის შესწავლას. მაგრამ პრობლემა ამოუწურავი რჩება, იგი უკვდავი საგნის მსგავსად გამუდმებით ჩვენს თვალწინ ტრიალებს და გამუდმებით გამოგვთხოვს ფიქრს.

ამ წერილის ავტორს თუნდაც თავისი ასაკის გამო არა აქვს უფლება, ახალგაზრდებზე თქმულ სიტყვაში რჩევისა და დარიგების ტენდენცია გაუროს; ეს უფრო დიდი გამოცდილების მქონე, ცხოვრებისაგან გამობრძმედილი ადამიანების ვალია. ხოლო როგორც საგანი, ახალგაზრდობა, იმედნ საფიერალს აღძრავს, რომ ძნელია დუმილი.

ახალგაზრდობის პრობლემებზე, ინტერესებზე გამართულ უამრავ დისკუსიასა და ახალგაზრდობაზე დაწერილ უამრავ სიტყვის მიღმა მუდამ რჩება შესახწავლი უმთავრესი, მუდამ გვაწუხებს ის შესაკრებელი, რასაც ახალგაზრდობის არსი ჰქვია. გვაწუხებს კითხვა, როგორია ეს არსი, ე. ი. როგორი იქნება ხვალინდელი ქართველი კაცი. კაცი, ვინაც უნდა ჩაიბაროს დიდი წარსულის ქვეყანა: ქვეყანა თავისი ტაძრებით, ციხე-სიმაგრეებით, მდიდარი ლიტერატურით, მხატვრობით, ქანდაკებით, მუსიკით... უმდიდრესი ბუნებით, უმდიდრესი ეთნოგრაფიით, ჩაიბაროს ქართველი ხალხის ისტორია, მამა-პაპათა ცხოვრების წესი, კანონი, ტრადიცია, ხასიათი; ჩაიბაროს ინდუსტრიული აწმყო, დღევანდელობის უზარმაზარი მასშტაბები და მომავლის პერსპექტივები. გამოცდა მკაცრი იქნება. ასეა წუთისოფელი. ყველა აქ ჩამოთვლილი თითქოს სულისა და გულის გამახარებელი სიმდიდრეა, მაგრამ იგი ამავ დროს უმძიმესი ტვირთია, ტარება უნდა იმ ტვირთს, მოვლა და ზრდა, გამდიდრება და შეხახვა. ამ დიდი ტვირთის ქვეშ თაობები მოკვეულან, ვერ უტარებია იგი. მერე ძლიერი თაობა მოსულა და აუწია ეს კვლავ მაღლა.

დიდი პასუხისმგებლობის გრძნობაზე ჩამოგდებული სიტყვა არ შეიძლება დათრგუნვას ისახავდეს მიზნად, ძალთა მობილიზებისა და ღირსეული მზადყოფნისათვის უნდა განაწყობდეს ახალგაზრდა კაცს.

მომავლის მტვირთველი არსი — დღევანდელი ქართველი ახალგაზრდობა, როგორც საგანი, ამიტომ აღელვებს ყველას.

ინფორმაციის სიუხვე, სტატისტიკის ენა, თითქოს ცოტას ამბობს სანუგეშოს. გაძარცვის, გაუპატიურების, ბინის გატეხვის, დაჭრის, მკვლელობის, მორფის კეთების... შემთხვევების რიცხვი დამაფიქრებელია. რამდენიმე წლის წინათ დაიწერა მწერალ გურამ ასათიანის სტატია „როცა ოჯახში ავადმყოფია“. ეს იყო ცდა ახალგაზრდობის ფსიქიკაში გარკვევისა. წუხილი და გაოცება მომხდარი ფაქტებით გამოწვეული, კონკრეტული შემთხვევების განცდა და განზოგადება, მსჯელობა, ფრთხილი, მაგრამ დამაფიქრებელი ვარაუდები.

დაიწერა ნარკვევიც. მწერალ რევაზ ინანიშვილის ნარკვევი უჯარმის რესტავრაციაზე მომუშავე სტუდენტ ახალგაზრდებს ეხებოდა. მასში ისე ცოცხლად იყო წარმოსახული ახალგაზრდების სულიერი მდგომარეობა, დიდი კეთილშობილი საქმისაგან განათებული მათი სამყარო, რომ არ შეიძლება სიამაყის გრძნობამ არ მოიცვას კაცი. თითქოს ერთმანეთის პირისპირ დგას გურამ ასათიანის წერილი და რევაზ ინანიშვილის ნარკვევი, თვალებით ზომავენ ერთმანეთს, ფესვების სინედლეს და ნამდვილობას უსინჯავენ ურთიერთს.

არც სტატისტიკის საგანგაშო ციფრია ადვილი დასავიწყებელი და არც უჯარმის ახალგაზრდობის ნაღდი მამულიშვილობაა შემთხვევითი ფაქტი.

ალბათ, „ზღვა მასალა“ დაგროვდება ახალგაზრდობის თემაზე, პრობლემებზე წერილების, ნარკვევების, ლექსების, მოთხრობების, პიესების, რომანების სახით. ქართული უურნალისტიკისა და დიდი მხატვრული ლიტერატურის უპირველესი ფიქრის საგანია ახალგაზრდობის არსი. იგია მისი უმთავრესი გმირი. მაგრამ ეს ზოგადი სიტყვა ახალგაზრდობა და მასზე დაწერილი ნაწარმოებებით შექმნილი წარმოდგენები დროებით დავივიწყოთ და კონკრეტულად ვისაუბროთ უმთავრესზე: როგორად გვესახება ჩვენ დღევანდელი ახალგაზრდა კაცი, რა სტკივა მას, რამდენად ნათელი, რამდენად მამულიშვილური გრძნობები ამოძრავებს, დაბლა მიექანება და იხრწნება თუ შინაგანად მრთელი და გაუბზარავია: რისი იმედი გვაქვს და, რაც მთავარია, ჩვენი წარმოდგენები საფუძვლიან ცოდნას არის დაშენებული თუ ზედაპირულია.

ახალგაზრდების მიერ ჩადენილი დანაშაულობები, რაც სტატისტიკის ხელთ არის, მხოლოდ ციფრებად არ მოდის ჩვენამდე. ამ დანაშაულობების ხასიათით, ამ დანაშაულობების ფილოსოფიით, წყობით, მიმართულებით იქცევენ ისინი ყურადღებას. ეს უკვე ახალგაზრდა კაცის სულიერ მდგომარეობას გულისხმობს, მდგომარეობას, რასაც კვებავს დროის მოვლენები. ამ დროს ჩნდება სკეპსისი. ამ დროს არ აქვს ახალგაზრდობის იმედი უფროს თაობებს, გადაგვარების აშკარა ნიშნებს ხედავენ და ხმამაღლა გამოხატავენ კიდეც შეშფოთებას. ეს კი ხვალინდელი დღის იმედის დაკარგვას მოასწავებს. სიმართლე თვალებში ყურებას მოითხოვს და არა ვარდისფერი სათვალეებით ცქერას.

დიახ, ზოგიერთი ახალგაზრდა ეწევა ანაშას, იკეთებს მორფს, ხულიგნობს, ჩხუბობს, ძარცვავს, პატივს არ სცემს ტრადიციას, ოჯახს, მახლობლებს, საზოგადოებას, სიყვარულისა და მეგობრობის ელემენტარულ კანონებს, ღალატობს, არ ემორჩილება მყარი ურთიერთობის შინაარსს, ეფემერულ გრძნობებს აყოლიები ადეკტების კარნახით ცხოვრობს.

ასეთი ახალგაზრდები ლიტერატურის ვრცელ ასპარეზზე მოვიდნენ უკვე, როგორც პერსონაჟები. ოღონდ ლიტერატურა დიდ თანაგრძნობას გულისხმობს და ამიტომაც არის იგი ამაღლებული. ნაწარმოებში ასახულ ახალგაზრდობის სულიერ კოვლებს ჩასდევს მწერალი. მიზნად ახალგაზრდობის დატუქსვა არ აქვს, მიზეზები აინტერესებს: რამ დაშალა ხასიათი, რამ დააქუცმაცა, „რამ გააავა“ ეს ახალგაზრდები, საით მდიან, რა სახე აქვთ და რას ესწრაფვიან. მხილება თანაგრძნობის დიდ ქსოვილში ეხვევა.

მაგრამ ცხოვრებაში იგივე ახალგაზრდები ხორცმეტად განიცდებიან, მათგან შეწუხებული საზოგადოება მხილებისა და დასჯის სულისკვეთებით არის გამსჭვალული. ეს ბუნებრივიცაა.

დანაშაული უფრო ხანგრძლივი მსჯელობის საგანი ხდება, ვიდრე კარგი, ვიდრე მამულიშვილური საქმის კეთება. ამიტომ, როდესაც დანაშაულზე ინფორმაცია მრავლობს, უნებურად იქმნება შთაბეჭდილება, თითქოს წყალწაღებული ახალგაზრდობა მოდიოდეს და აღარაფრის იმედი არ უნდა გვქონდეს. თითქოს ისინი გამოხატავენ მთელ არსს. დანაშაული გვაწუხებს, გვაშფოთებს, წონასწორობიდან გამოვყავართ და ჩვენს საბოლოო შეხედულებას ახალგაზრდობაზე მკაცრი ბეჭედი აზის. აქვე ჩნდება კონსერვატიზმის მდინარე — ახალგაზრდებისა არც ჩაცმა მოსწონს, არც დახურვა, არც სიყვარული, არც მეგობრობა, არც ქცევა, არც კითხვა, არც პასუხი, არც ზრდილობა, არც განწყობილება... ეს უკვე მარტო ახალგაზრდობაზე აზრი როდია... ეს მომავლის უიმედობაა, და ტირილი წარსულისა. მსგავსი ეჭვი მუდამ არსებობდა. უფროსი თაობის ახალგაზრდობასთან დამოკიდებულების თანამდევი ეჭვი იყო იგი მუდამ. მაგრამ დღეს სხვა მასშტაბების შინაარსი ერევა ამ დამოკიდებულებაში. ჩვენი დრო ინტენსიურ ურთიერთობას, ცხოვრების სტილის მკვეთრ ცვლილებას გვთავაზობს. გავლენის უფრო დიდ ტალღებს გადმოსცერის მსოფლიოს ბობოქარი ცხოვრება და ჩვენი ახალგაზრდობის ხასიათს მეტი წნევა ემუქრება. აი, ეს ზეგავლენა, თანამედროვე ცხოვრების სტილის ზეგავლენა უცვლის მათ სახეს, შემდეგ ეს გარეგნული ცვლილებები სულიერ წყობაშიც შეიჭრება, მასაც ემუქრება გადასხვაფერებით. სრული საფუძველი ეძლევათ მამებს, ყველას, ვინც ხვალინდელ დღეზე ფიქრობს, რომ შეშფოთება გამოხატონ.

მაგრამ სტატისტიკის მიერ მოწვდილ ინფორმაციებს იქით დგას უზარმაზარი სამყარო ახალგაზრდობისა, რომელიც გვავალებს საფუძვლიან შესწავლას, ცოდნას, დანახვას და ულირსისაგან ღირსეული ნიშნების გამორჩევას, არა განუკითხველ. მხილებას, არამედ შეცნობილ შეშმარტებას.

და სწორედ აქ იგულისხმება არსი ახალგაზრდა ქართველი კაცისა, რის შესახებაც ჩვენ ცოტა ვიცით, რასაც ჩვენ ან ზედაპირულად ვაქებთ ან ხელაღებთ ვლანძღავთ. არც ამ წერილის ავტორს აქვს სრული შეცნობის პრეტენზია, მაგრამ რამდენიმე დაკვირვება კი მინდა ჩემი მხრივ გავუზიარო მკითხველს:

საქართველოს ჰყავს დიდი და უაღრესად საიმედო ახალგაზრდობა.

ეს სიდიდე და საიმედოობა რამდენიმე უმთავრეს ფუნქციაშია გამყლავნებული.

ყოველი საქვეყნო საქმის გადასაწყვეტად ახალგაზრდობა სრულ მზადყოფნას ამყლავნებს. იგი მზად არის ერთსულოვნად გავიდეს ასპარეზზე, როგორც კი თავისი ქვეყნის წარსული, დღევანდელობა და მომავალი მოუხმობს. უჯარმა შემთხვევით არ მიხსენებია. უჯარმის რესტავრაციაზე მომუშავე ახალგაზრდები მარტონი არ არიან. სულისკვეთებით ქართველი ახალგაზრდობის უმრავლესობა, (აბსოლუტური უმრავლესობა), მამულიშვილური საქმის კეთებისათვის არის შემართული. ვინც ახლოს იცნობს სოფლისა და ქალაქის ახალგაზრდობას, მოსწავლეებსა და ინსტიტუტუნივერსიტეტის სტუდენტებს, იგი უმალ ამჩნევს ამ ჯანსაღ სულისკვეთებას და კიდევ ერთ გაღვიძებულ თვისებას — უკმარობის გრძნობას, გამოწვეულს თითქოსდა მათი უმოქმედობით. დიახ, ისინი საოცრად უკმაყოფილონი არიან თავიანთი თავის, იმისა, რომ ჯერ არაფერი გაუკეთებიათ ქვეყნისათვის... უნდა ყველამ ვირწმუნოთ: ეს იმგვარი მზადყოფნაა, როდესაც პირველ დაძახებისთანავე ყოველი კუთხიდან დაიძვრება ახალგაზრდების მდინარეები საკუთარი ქვეყნის მოსავლელად.

ისინი უაღრესად თანამედროვენი არიან. პასუხობენ დროს. მათ ვხედავთ ჩვენი ქვეყნის უდიდეს მშენებლობებზე — ბაშზე, ენგურზე, ყამირზე. მღერიან, ცეკვავენ, რესტორანსა და ბარში დადიან, უყვართ, მეგობრობენ; ამ გარეგნულ ნიშნებში ცუდი შინაარსის ჩადება არ იქნებოდა სწორი. ისინი, სწორედ რესტორნებსა და ბარში მსხდომნი, გულწრფელობას, ნაღდ სიყვარულს ეძებენ და სცემენ პატივს. ადამიანის გატანის, მეგობრობის საოცარ წყურვილს ამჟღავნებენ. მტკივნეულად განიცდიან ღალატს, თვით უმნიშვნელო ნიუანსსაც კი განგაშით აღიქვამს მათი გაფაქიზებული ბუნება. ელექტრან ნაღდ პატიოტულ გრძნობებს, ნამდვილ საქმეს. დროსტარება ერთადერთი მიზანი არ არის მათთვის, დროსტარება უმრავლესობისთვის არის ფორმა ეშმარიტი ურთიერთობის მისაღწევად. რამდენადაც ეს ფორმაც დრომ შესთავაზა ყოველი ქვეყნის ადამიანს, მასზე უარის თქმა ქართველი ახალგაზრდობის მხრივ ჩამორჩენილობის მაუწყებელი იქნებოდა. ცხადია, გულუბრყვილობა გამოგვივა იმაზე ფიქრი, თითქოს ფორმას შეცდომები. არ მოსდევდეს, არც ისე იშვიათია გულის გაცრუება. გზის აცდენა, მაგრამ ყოველივე ამის შიშით თანამედროვე ცხოვრების ფორმებზე უარის თქმა ყოველად გაუმართლებელია, თუნდაც შესაძლებელი იყოს მსგავსი რამ. ბრძოლა გვმართებს არა ფორმასთან, არამედ ამ ფორმების მიღების პროცესში ზომიერების დასაცავად. წმიდათაწმიდა ადამიანური თვისებების დასაცავად, კაცურკაცობის დასამკვიდრებლად, ნამდვილი სიყვარულის, ნამდვილი მეგობრობის მისაკვლევად.

ამ სულისკვეთებას კი ახალგაზრდები ჯარბად ამყლავნებენ. ისინი, უაღრესად განათლებულნი, ინარჩუნებენ ჯანსაღ დამოკიდებულებას ყოველივე წმინდისა და ადამიანურისადმი. ნურავის გაუკვირდება აქ თქმულნი: დღევანდელ ქართველ ახალგაზრდობას აქვს განსაკუთრებულად გამძაფრებული სურვილი ნამდვილი ადამიანური ურთიერთობის, ხასიათის მთლიანობისა, ხასიათის სიმტკიცისა, აქვთ სწორი გაგება ინტერნაციონალიზმისა და ეროვნულობისა. ისინი სრულიადაც არ ეჭვობენ თავიანთ შესაძლებლობებს: შესძლებენ თუ არა თავიანთი ქვეყნის მოვლას! ყველგან, — მინდვრად, ქარხანასა და ფაბრიკაში, სკოლასა და უმაღლეს სასწავლებლებში ამგვარი სულისკვეთება ტრიალებს.

არიან ტრადიციის უსაზღვროდ პატივისმცემელნი. მათ შეგნებული აქვთ ამ ტრადიციის ფასი. იციან, საიდან მოდიან და რას არ ელალატების.

დღეს ხშირად ინგრევა ახალგაზრდა ოჯახები. მაგრამ როგორც კი ამ ნგრევის მიზეზებს დააკვირდები, დარწმუნდები, რომ უპირველეს ყოვლისა, ნამდვილი სიყვარულის, ნამდვილი, წრფელი ურთიერთობის სურვილის გაცრუება ანგრევს ოჯახებს. შეუგუებელნი არიან ყალბი პათოსის მიმართ. ისინი ჩქარობენ შეცნობას და შეცნობამდე ქმნიან ოჯახს; მერე გაცრუებული იმედების ნასმხვრევებად იქცევიან. არც ეს მოვლენაა საყოველთაო, საყოველთაო მაინც ოჯახის სიყვარული და შვილებზე ზრუნვაა, რაც დღევანდელ ქართველ ახალგაზრდებს ვერავითარმა გავლენამ ვერ გაუნელა.

არც გზასაცდენილთა ნაწილია მოსაკვეთი, ისინი, უმეტესად საოცრად ფაქიზი ბუნებისა არიან. ზედაპირული ზრუნვით არ იკურნებიან, ზედაპირული ქადაგებით არ გამოსწორდებიან. სულის სიღრმეში კი ცოცხლობს სურვილი კაცური ცხოვრებით ცხოვრებისა. მათ ტკივილებს დანახვა უნდა, მათ გამრუდებულ ძირებს გასინჯვა, მიზეზებს ჩხრეკა. რამდენი მობრუნებულა ნამდვილი ზრუნვის შემდეგ, დამდგარა სწორ გზაზე და სწევია სასარგებლო საქმეს.

განსაკუთრებით ფაქიზ მოპყრობას ითხოვს ახალგაზრდობის მსოფლმხედველობა. არავის არ აქვს ისეთი წყურვილი სიწრფელისა, სიჯანსაღისა, როგორც აქვს ახალგაზრდებს. ისინი ვერ ეგუებიან ზიგზაგებს, ნახევარ სიმართლეს. მოჩვენებით პატრიოტიზმს, სიყალბეს. ბევრი იციან და იშვიათად ტყუვდებიან.

არ შეიძლება ახალგაზრდობა ყოველთვის კარგი იყოს. მაგრამ იმის თქმა დაბეჯითებით შეიძლება, რომ დღევანდელი ახალგაზრდა ქართველი კაცი უჯანსაღესი სულისკვეთების და გრძნობების პატრონია. ყველას შეუძლია ამაში დარწმუნდეს, ვინც კი ჩაიხედავს მათ სულში. გაზრდილი არიან დიდი ქართული ტრადიციების, წარსულის დიდი მაგალითებით, გრძნობენ საკუთარი დროის უჯანსაღეს ტენდენციებს, არიან უაღრესად თანამედროვენი, ცივილიზებული მსოფლიოს დღევანდელი სამოსელიდან მათ პიროვნებაში ამონთებულია ქართული ბუნება, ქართული სული. ისინი ყოველი მნიშვნელოვანი მოვლენის შუაგულში ტრიალით ამტკიცებენ ზნეობრივ სიმრთელეს და გვიმყლავნებენ უნარს ქვეყნის ბედის მტვირთველი ქართველი კაცისას.

ლადო სულაბერიძე

ქურდი — მგოსნის ოთახში

მრავალნაირი არის ქურდი...
მეც მომიპარავს ლეღვი და ჭერა,
შენც მოგიპარავს პანტა და ჯაკალი,
ვჭამდით მოპარულს ბაღში-ბაღში შიში — ანაკალი,
მაგრამ გეშრიელად.
ატამი ბრიალა...
და მარილის თოფის გრიალი.
მრავალნაირი არის ქურდი,
ქურდი წიგნის და...
და ვერცხლის ხურდის.
წარმოიდგინეთ, ვიღაც გპარავს
მეტაფორასაც, —
დასჯად არა ღირს, არა, არა, —
სხვას მივაგნებ ასსაც, ორასსაც.
ამას წინად კი მეგობარი
გაქურდეს მგოსანი,
შინ არ იყო და გატეხეს კარი...
საგნებს მიაცხრნენ მიმინოსავით.
წაიღეს ქურქი, ფაიფური...
არ აღმოაჩნდა მგოსანს ფული.
ოდენ წიგნები ეწყო კარადაზე.
და, ვაგლახ, ყმანვილ არამზადებს
არ ნაუღიათ არცერთი წიგნი,
წიგნი, რომელსაც ზედმეტ ფასად ეძებს ქართველი.
უხვად ეყარა ოთახში,
შიგნით
სიყვარულის და თავგანწირვის ოქრო სანთელი,
ერთგულების და ვაჟკაცობის ბრილიანტები,
და ჟინი, ჟინი სამამულო ცეცხლის ანთების.
წაიღეს ქურქი და ფაიფური.
მეზობლებისაც არ ისმოდა გარს ბაი-ბური.
ნეტავი ლექსის შეეტეხათ ფერადი პწკარები,
რომლებსაც უხვად ესხა ატმები
სიყვარულის და ერთგულების...
და ის ქარები,
რომლებიც ფრთებად გამოდგება ცის მონატრების.
ნუ, ნუ მომპარავ სევდის ცრემლებს,
ნუ გამიქურდავ ჭირის განჯინას.
მიდი და ჩემი სიყვარულის მინდორი ცელე,
წაიღე ძნები,
მოახმარე ქართულ გვარ-ჯილაგს.
მიდი და ჩემი ერთგულების მომპარე პური,
გამომინოვე სათნოების ირმების ცური.
ჩემი ჯიბისკენ ნუ გაგირბის ცახცახა ხელი,
შიგ ორიოდე ფარა ცურავს, ვით ჭრელი გველი.
დაგნესტრავს შხამით,
ავკაცობის მურდალი შხამით...
წუთისოფელი გვხმობს უამრავ საკარგყმო ნამით.
ნუ, ნუ მომპარავ სევდის ცრემლებს,
ნუ გამიქურდავ ჭირის განჯინებს.
მიდი და ჩემი სიყვარულის მინდორი ცელე,
ღვთიური ძნები
შენს ჯოგშიაც გამახარჯვინე.
ნუ, ნუ გასტეხავ მგოსნის სახლ-კარს...
და მაინც თუკი შეაღწევ შიგნით,
რაც რამ შეგრჩა, იმა კაჟზე კვესი გაჰკარ
და სიყვარულის, ერთგულების,
თავგანწირვის ნაიღე წიგნი.

არტურ ლაისტის საფლავთან დიდუბის პანთეონში

დრო დროს, დარდი დარდს ემატება...
ჩვენ კი ვანთივართ კელაპტრებად
ამ ბორცვთან, არტურ ლაისტ.
რად ბორგავ, რად შფოთავ მაინც?!
შენს მზეს ქართლის მზე უხილვია...
დიდუბის ზართა ქუხილია
შენს მარადიულ სულთან.
სულ თან დაგვყვები, სულ თან.
უცხო მიწაზე გაგისრულდა
სიყვარულის გზა ცხელი.
მუხის შრიალი ჩაგისუნთქავს
და საქართველოს ფერი.
მიგანდეთ ქართველ პარნასელებს,
დიდუბის ბორცვებს ჰშვენი.
მაინც რაღაცა არ გასვენებს,
მე მესმის კვნესა შენი.
ამ ბორცვთან, არტურ ლაისტ,
ჰო, ჰო, ვანთივართ კელაპტრებად,
და მაინც, მაინც, მაინც
თვისტომთა მიწა გენატრება.

რობერტ სტურუას

საქართველოს სახალხო მხატვარს, რომელმაც ტილოზე „ამეტყველა ჩემი ლექსი „უკანასკნელი მონაზონი“.

საყდრის ჩრდილივით, ნაგლეჯი შავსკნელის,
შენი ჯადოსნური ფუნჯით ნაზომი, —
მუზებთან დარჩა უკანასკნელი
შენი და ჩემი მონაზონი.
სიტყვის სული და სული ფერების
შეჯვარებულა ღრუბლის სამოსში.
და უკანასკნელ ნისლს ვეფერებით
მარადისობის მზეზე წამოშლილს.
დარდის ღვთაების სული და ხორცი
ადნება ნათელ საყდარს სანთელივით.
მშვენიერების ხე ხმება ნორჩი,
სანუთროს ქარით ნაგვემ-გათელილი.
სიტყვის და ფერის დარდში სხივდება
მშვენება, მიმჭკნარი საწუთროს მზვარეს.
ოსანა, ძმაო, ამ დაშვიდებას,
ოსანა, ძმაო, ამ ჭმუნვის ქარებს.
დავშალეთ ბედის მარყუჟის ნასკვენი,
შორს ნათლის, — იისფრად, — ბოლავს ზოლი.
მუზებთან დარჩა უკანასკნელი
შენი და ჩემი მონაზონი.

ყოჯე ადეიშვილი

●

არ მიმატოვო ულელში ცალად,
სანამდე პირში მიდგია ენა.
ღმერთო, მომეცი სიმართლის ძალა —
მეტი სიფრთხილე და მეტი რწმენა.
მომეცი ნიჭი, მიმყოფე ძმები,
ქვეყნის და ხალხის მაკმარე ვალი.
დღეები დღეს ცვლის, გვაკლდება წლები,
ცხოვრებას მაინც არა აქვს ზღვარი.
ზოგს ასაჩუქრებს და ზოგს სჯის ბედი —
გთხოვ შენც — შენს ხვედრზე არ დაგწყდეს გული.
ზოგი მონაა და ზოგი ყბედი,
ზოგში თავს მალავს ბოროტი სული.
კლავს და აწუხებს შური და მტრობა,
კლავს და აწუხებს ცოდვილი სისხლი.
ზოგჯერ ღვინოში მიმტკიცებს ძმობას,
სულგაყიდული მონაა სხვისი.
ზოგი ორპირი მკოცნის სახეზე,
როგორც ნათრევი ნაგაზი ყმუის,
ვერ გამოარჩევ, ვინ ვის აქეზებს,
ვინ ვის წინაშე სცოდავს და ტყუის.
ვიღაც პირდაპირ მიმიზნებს გულში,
წუხელ ძმაკაცმაც გამცვალა სხვაში.
საკუთარ თავთან დავმარცხდი გუშინ —
ნდობა დავკარგე ვიღაცის თვალში.
ზურგსუკან ციგნობს — ჭრელია ხალხი,
ზოგ მეგობრებში მტრებიც მეგულვის.
რომც გამიყიდონ ვალებში სახლი,
მაინც დავრჩები მისი ერთგული.
სიმართლე ქვეყნად თუ ვერ ვიპოვე,
მაინც სიმართლეს შევეწირები.
გუშინდელი დღე გამოვიგლოვე —
ხვალინდელი დღის დამრჩა იმედი.

●

რა თქმა უნდა კარუსელს გავს წუთისოფლის ბრუნვაც.

შ. ნიშნიანიძე

როგორ გავუძლო, როგორ ვიყო ქვეყნად უგულოდ,
კარუსელივით ბედის ტრიალს როგორ ვუყურო.
ვინც ტახტს დაეძებს, დიდ ტახტრევანს რაღაც მცდელობით,
როგორ ვუყურო მორჩილებით და პირფერობით.
ძმას და მოკეთეს სიყვარულით როცა ვშორდები,
როგორ ვუცქირო სიძულვილით და ბოროტებით.
როგორ ვიყიდო მეგობრისგან, მეტს არას ვითხოვ,
მცირეოდენი მხარდაჭერა, რწმენა და სითბო.
უმწეო ფრთებით რომ გავფრინდე როგორც არწივი,
როგორ გავყიდო სახელისთვის სულის ნაწილი.
ხელის გაწვდენა ახლა გვინდა ყველაზე მეტად,
როგორ ვიარო მარტოდმარტომ ამ ქვეყნად კენტად.
ვით არ ავზიდო ჩემი ნილი აგური მაღლა,
რატომ არ ავყვე სიჭაბუკის მღელვარე ტალღას.
როგორ გავუძლო, როგორ ვიყო ქვეყნად უგულოდ,
კარუსელივით ბედის ტრიალს როგორ ვუყურო.

ზაალ ებანოიძე

●

„შენ ხარ ვენახიო“ — უთქვამს მეუფეს,
მეც შენს სადიდებელს რითმას შევუფენ.
დგახარ ცაგახსნილი და ფესვებძლიერი,
შენზე ახალგაზრდა და შენზე ხნიერი,
სხვა რა მაბადია, — სიმაღლე შენია,
შავი ნაბადია თუ ღვინის ფერია, —
დანით გაძნელდება ზედაშის გაჭრა,
ვიდრე დაძელდება, ჩუხჩუხებს მაჭრად.
ლალი აბარია, ჩამდნარი სხივად,
წყნარი ზღაპარია თუ ფიცხი თივა,
უნდა ეალერსო და უნდა ეფერო...
ნელში გადრეკილო, შენ, ჩემო ბებერო:
ციცქავ, ოჯალეშო და ცოლიკაურო,
კაი ოჯახებში კელავაც რომ ხმაურობ,
რქიდან ჩამოგტირის აპრილში ცრემლი,
შვილივით გამოზრდილი, ნუგეში ჩემი;
ლოდზე მიხატიხარ, სამარის ლოდზე,
გულის ღაღადი ხარ და გულის „მორზე“.
„შენ ხარ ვენახიო“ — უთქვამს მეუფეს,
მეც შენს სადიდებელს რითმას შევუფენ.

●

გლოვის ფარდა ჩამოხსენი, მიჰყე — მიდის გული საით, —
შეიმოსე სამოსელი ღირსი სიხარულისაჲ.

შეიბრალე (მოეც ბინა) უპატრონო, უკაროო;
ნუ შესცოდებ: — მომეწყინა, ნამიყვანე უფალოო.

ის იკმარე, რაიც ჰპოვო, რაიც ბედად გეღირსაო,
გაინათე საიმდროოდ — შუქი შეღამებისაო.

●

შორით — შორად ნისლი
წვება, —
იგრძნო შვება მიწამაო,
საიდუმლოს ის მისწვდება
ვინაც გულით გიწამაო.

მოყოლილი ქარის ფრთაში
ჩიტი წვიმით სველდებაო;
იცრიცება გარიჟრაჟი —
ნეტა ვისთვის თენდებაო.

ეჰა, ბევრი ცოდვის კალო
მოსწორდა და მოველდაო,
მარქვი, რა ცას შევეფარო,
შენ სასოო ყოველთაო.

●

ქალაუ, ასე მწყაზარი
რა დედამ გშობა — მითხარ
(უმისამართოდ ვაგზავნი
მე გულუბრყვილო კითხვას).

ყივჩაღი არსად შემყრია,
არც მტრის მახვილი ვიცი,

●

სხვას არა, მთებს ვეკითხები,—
რატომ? საიდან? რისთვის?..
მერე ხმას მივაყურადებ
და ცას ვუსწორებ მზერას,

გულის ღადარი შენ გქვია, —
გნახე და მერე ვინვი.

ყელთან ღილკილო შეგეხსნა,
თვალს შეგასწრებდნენ ვიდრე,
ნისლს შეხველ შეუხებელსა,
ჩამოიფარე რიდე.

— ღირდა ამ ქვეყნად გაჩენაც
ერთი ნათელი დღისთვის, —
ეს — სივრცე გამეპასუხა,
და თავად ბედისწერა.

ბიკა ალექსიძე

ორი ნოველა

ნისლი

თეთრი, მოყინული ქვაფენილები... გაშიშვლებული შემხმარი ტოტები და პურის ნამცეცები მოპირდაპირე სახლის ფანჯრებზე... ბუმბულგაძარცვნილი ბეღურები და თავმოტვლეპილი გამხმარი კაცი, მხრებჩამოყრილი, ბავშვივით წვრილი ხელებით... ბუჭიანი სქელლანჩიანი ფეხსაცმელი და ფართო, მაღალყელიან ფეხსაცმელებში ბოლოებჩატანებული ნაცრისფერი შარვალი აცვია. ზეცაზე მხოლოდ სქელი ნისლში უფორმოდ გადგეფილი ლილისფერი ღრუბლები მოსჩანს...

ხელისგულით ვეხები დაორთქლილ ფანჯარას. ცისფერი აბაჟური ანთია ჩემ ზურგსუკან. სასიამოვნო სიჩუმეა ოთახში... ახე მგონია ყველა წავიდა და მარტო მე და ეს კაცი დავრჩით ცარიელ ქალაქში... ალბათ იწვიმებს. ვიღაც ბავშვი გადარბის ლიანდაგებზე. თავზე ჩამოფხატული ქუდი ახურავს და შავი პური უჭირავს ხელში... ესე იგი კიდევ ყოფილა ვიღაც.

კედელზე საათი გაჩერებულა, არ ვიცი, რა დროა...

ნისლი სულ უფრო დაბლა ეშვება, შიშველი ქუჩისკენ, და ძლივს ვარჩევ გაფერმკთალებულ მოხაზულობას კაცის წარბილი სხეულის... უკუდო ჭრელ ძაღლს ხელს უსვამს ლორწოიან ცხვირზე. ძაღლი იკლაკნება, მტვრიან ფეხსაცმელს ულოკავს ენით. მერე ნისლი ბლანტ, უფორმო ლაქად აქცევს მათ ალერსს, ნისლი ირწევა და სადღაც ქრებიან...

— ყველას უხდება მოფერება. ჩურჩულებენ ჩემი ტუჩები, ჩუმად, ძალიან ჩუმად, ისე რომ მეც არ მესმის.

ცარიელ ოთახში ჩემი ბავშვობის სურათი კიდია... ნოხზე ვზიხარ, ხელში იასამანი მიჭირავს... პალმის ფოთლები ეხებიან ზურგიდან ჩემ თმებს და ენას ვუყოფ ვიღაცას.

პატარა ნემსის ქვეშ ფირფიტას ვდებ და ოთახიდან სიჩუმე იკარგება, სიჩუმე ჩემშია მხოლოდ. მე ვცეკვავ მარტო, მისრიალებენ ფეხები შაბიამნისფერ ნოხზე. წვიმის წვეთები ეცემიან დოროთქლილ მინას. მე ალარც ვიყურები ფანჯრისკენ, მე ვცეკვავ და ვგრძნობ, როგორ მეხვევა თავბრუ. კედლის საათი გაჩერებულა და მე არ ვიცი, რა დროა ეხლა, თუმცა ცეკვა არასოდეს არ არის გვიან...

ვტრიალებ ჩემ პატარა ოთახში... აწითლებულ სახეზე ბუსუსები მედება თითქოს. მსიამოვნებს, როგორ ირწევა ყველაფერი ჩემს გარშემო. ვიღაცის მხრებს ვხედავ... გამხდარ განიერ მხრებს... თხელი ტუჩები მეხებიან ყურთან, ჩურჩულებენ და ანაზდად ჩამოვარდნილი ცისფერი საყურე მაგონდება... მერე ცრემლს ვამჩნევ მოშწვანო თვალებში და წელზე შემოხვეულ თითებს... მერე ლიანდაგებს, უამრავ ლიანდაგებს და წვიმას. ნახევრად მოძრუნებულ თავს და ოდნავ შერხეულ ორ თითს... ისევ ვიღაცის მხრები ირწევა, გამხდარი განიერი მხრები და წვიმა ეცემა წვრილ გამთბარ წვეთებად ჩემ ხელს...

თავბრუ მეხვევა. ნელა მივდივარ სარკესთან ძალიან ახლოს, მუსიკა გამოვრთე. სუნთქვა მეჭირს. სიფრფანა რგოლებად იორთქლება სარკე და მომწონს ჩემი შეფაკლული პატარა სახე... არც ისე ულამაზო ვარ, როგორც მგონია...

კაბის ბოლო წამოვიწიე ოდნავ, ტანზე მივიკარი, უკეთესად რომ შემეხედა ჩემი ტანისთვის. სუსტ ფეხებს ვუყურებ, სუსტ, ალბათ, ლამაზ ფეხებს. ოდნავ ამოწეულ მუხლისთავებს და ვგრძნობ, სიამოვნებით ვივლიდი ნაწვიმარ ქუჩებში...

კუთხეში მივდივარ, გაცრეცილი ნოხის გასწვრივ... ხელები მუხლებზე შემოვიწყვე, დახრილი ვზივარ ნოხზე და ნიკაპი ეხება ჩემ მუხლისთავებს... კარზე რეკავს ვიღაც. არ მაინტერესებს, ვინ არის. რა თქმა უნდა, კარებს არ გავაღებ. ჩემთვის სულერთია, ვინ იქნება. დიდხანს რეკავს და მე ხელებს ვიფარებ ყურებზე, ცისფერი შუქი აფერმკრთალებს წვრილ თითებს და მე არ შემიძლია ვინმეს ვუსმინო...

წვეთები ეცემიან ჩემ სარკმელს, ქუჩიდან შხეფების ხმა შემოდის. ალბათ, ზაფხული რომ იყოს, ფოთლების შრიალი მომესმებოდა... და მინდა წარმოვიდგინო, როგორ იშრიალებდნენ ჭადრების ფართო ფოთლები ჩემ ფანჯრებთან...

მე არ ვიცი, რა ხდება გარეთ... ჩემი საათი დუმს... ჩემ სუნთქს ვუყურებ კედელზე, რაღაც ამოუცნობი სიამოვნებით რომ მიყოფს ენას...

ტელეფონი რეკავს... უკვე მ

მიქელანჯელოს სამშობლოში

იტალიის ქალაქები ბარი და ლეჩე არჩეულია ქართველ და იტალიელ ხელოვნებათმცოდნე მეცნიერთა შეხვედრის ადგილად. ოქტომბრის დამდეგს იქ გაიმართება მესამე საერთაშორისო სიმპოზიუმი მე-9 — მე-14 საუკუნეების ქართული ხელოვნების საკითხებზე. სიმპოზიუმის მუშაობაში საბჭოთა მეცნიერებთან ერთად მონაწილეობას მიიღებენ აგრეთვე გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკის, ჩეხოსლოვაკიის, ინგლისის, ბელგიის, საფრანგეთის სპეციალისტები.

იტალიაში შეხვედრების დროს მეცნიერები განაგრძობენ საუბარს საქართველოს ხელოვნების შესახებ, რომელიც დაიწყო ბერგამოსი და თბილისის პირველ და მეორე სიმპოზიუმებზე.

წლევანდელ ფორუმზე საქართველოს წარმომადგენელი იქნება მეცნიერ სპეციალისტთა დიდი ჯგუფი, რომელშიც შეივლენ საქართველოს გ. ჩუბინაშვილის სახელობის ხელოვნების ინსტიტუტის დირექტორი, რესპუბლიკის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი ვ. ბერიძე, ქართული ხელოვნების სახელმწიფო მუზეუმის დირექტორი, ხელოვნებათმცოდნეობის კანდიდატი თ. სანიკიძე, რესპუბლიკის კულტურის სამინისტროს ისტორიის, კულტურის ძეგლთა და ბუნების დაცვისა და გამოყენების მთავარი სამეცნიერო-საწარმო სამმართველოს ძეგლთა რესტავრაციისა და ადაპტაციის სამმართველოს უფროსი ნ. ალხაზიშვილი და სხვები. სიმპოზიუმის სხდომებზე ყველა ქართველი მეცნიერი გააკეთებს მოხსენებებს. მოისმენენ აგრეთვე რუსი, სომეხი და საზღვარგარეთელი მეცნიერების გამოსვლებს.

შეხვედრის მონაწილენი იმოგზაურებენ იტალიის ქალაქებში, დათვალიერებენ არქიტექტურულ ძეგლებს. (საინფორმო).

ქართველი პოეტები „საბჭოთა ლიტერატურის“ ფურცლებზე

გამოვიდა ჟურნალ „საბჭოთა ლიტერატურის“ მორიგი, მეექვსე ნომერი. როგორც ცნობილია, ეს ჟურნალი გამოდის ინგლისურ, გერმანულ, ფრანგულ, ესპანურ, პოლონურ და სხვა ენებზე, და უცხოელ მკითხველს აცნობს მრავალეროვან საბჭოთა ლიტერატურას.

„საბჭოთა ლიტერატურის“ ამ ნომერში დაბეჭდილია ოცი წლის განმავლობაში ამ ჟურნალის ფურცლებზე გამოქვეყნებული საუკეთესო ნაწარმოებები.

ჟურნალში სხვა საბჭოთა პოეტებთან ერთად დაბეჭდილია ქართველი პოეტების — გრიგოლ აბაშიძის, ირაკლი აბაშიძის, ანა კალანდაძის, იოსებ ნონეშვილის, კარლო კალაძის, მორის ფოცხიშვილის, ჯანსულ ჩარკვიანის, ხუტა ბერულავის, ოთარ ჭილაძის, მიხეილ ქვლივიძის, ოთარ ჭელიძის, ლია სტურუას ლექსები.

შეხვედრა ქარხნის მუშებთან

თბილისის დიმიტროვის სახელობის საავიაციო ქარხნის კლუბის აფიშა პოეტ მორის ფოცხიშვილთან შეხვედრას ამცნობდა მუშებს.

შეხვედრა გახსნა ქარხნის პროფკავშირის კომიტეტის თავმჯდომარემ ა. ლომიძემ.

მოხსენება „მორის ფოცხიშვილის ცხოვრება და შემოქმედება“ წაიკითხა პოეტმა ტ. მებურიშვილმა.

სცენა ნორჩ დეკლამატორებს ეთმობა. ისინი კითხულობდნენ მ. ფოცხიშვილის სამავშვო ლექსებს. გამოვიდნენ ქარხნის მუშები: გ. ბექაური, ც. ფილფანი, ტ. ხარატიშვილი, ა. მაღალდაძე.

მ. ფოცხიშვილს დაბადებიდან ორმოცდაათი წლისთავი მიუსულოცეს: სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს დეპუტატმა, ხარატმა ტ. როსტიაშვილმა, კომკავშირის კომიტეტის მდივანმა გ. ჭანტურიამ, ახალგაზრდა მუშებმა გ. ბაჯაძემ და ლ. კარანაძემ.

მ. ფოცხიშვილისადმი მიძღვნილი ლექსი წაიკითხა ახალგაზრდა პოეტმა ს. ბალახაძემ.

მ. ფოცხიშვილმა შეკრებილთა თხოვნით წაიკითხა ახალი და სიცოცხლისუნარიანი ლექსები.

ჩვენ და გარემო

ფრონტების ხეობაში

ალექსანდრე ღლონტი

გასულ საუკუნეს თორისა და ნიეძის თვალწარმტაცე ხეობებს ვისტუმრე. მოვიარეთ ბულბულა მომაჯადოებელი სანახები ტაშისკარიდან აწყურამდის. წლევანდელი ცხელი ივლისიც მოგზაურობას მოვანდომე. ამჯერად მოვიარე ისტორიული ზემოქართლის ხეობები, სადაც მდორედ მოედინება სურამის ქედის კალთების გამონაყური შოლა და სურამულა, ჭერათხეული და უწლეული, წალეღლული და ფლეული, მათი უთვალავი შენაკადებით, რომლებიც ერთად აღებული, აჭაურ მკვიდრთა გამოთქმით, ფრონეებია და ფრონეების ხეობებს ქმნიან. ვინახულე ბრილი და ცოცხნარა, ზეკოტა და ბიჭნისი, ალი და ნაბახტევი, უწლევი და ცხეთიჯვარი, ცხრამუხა და თაგუეთი, ქაშვეთი და რბონა, წრომი და ფლევი, ტკოცა და ნაცარგორა, წაღვლი და ჩორჩანა, წეღლერი და ბროლოსანი, ხცისი და ოსიაური, გომი და ვაკა, ტაშისკარი და ბულბულისციხე, თან მახლდნენ პუშკინის სახელობის თბილისის სახელმწიფო პედაგოგიური ინსტიტუტის ფილოლოგ სტუდენტთა დიდი ჯგუფი და ახალგაზრდა მეცნიერ-მუშაკები გ. გოგატიშვილი. ს. მელიქიძე, ი. ტეფნაძე. ვაკვირდებოდით ადგილობრივ მკვიდრთა მეტყველებას, ვსწავლობდით ლექსიკას; მოლიანად აღვწერეთ რეგიონის ტოპონიმია და ანთროპონიმია. ხაშურის რაიონის მოისა და ბარის სოფლებში შევხვდით შრომისა და ომის ვეტერანებს, ჭაღარაშერეულ და ახალწვეულ ადამიანებს. მოცლა არავის ჰქონდა. უკლიდნენ და ამბნავებდნენ მოწეულ ბარაქას, თოხნიდნენ, მკიდნენ, ლეწავდნენ, რწყავდნენ, თიბავდნენ... ბაგრამ დროს ჩვენთვისაც პოულობდნენ.

რესპუბლიკის ერთ-ერთი დაწინაურებული რაიონის მშრომელები იურობენ წარმატების ახალ მიჯნებს, ემზადებიან პარტიის XXVI ყრილობის ღირსეულად შესახვედრად.

სოფელი ცხოვრობს სისხლჭარბი ცხოვრებით. დიდად სასიამოვნოა აჭაურ ბრძენკაცებთან შეხვედრა და გატკბილჭარეულება. ყველგან ღიმილითა გვეგებებიან. გვესაუბრებიან სადღეისო საკითხებზე, სიამაყით აფასებენ წარმატებებს, პირუთვნელად ამხილებენ წარუმატებლობის მიზეზებს, იგონებენ სამამულო ომის დაუვიწყარ ეპიზოდებს. ხეობებში ბევრია, ისმის ტკბილი სიმღერა, სიცილ-კიცინი, მანქანების გუგუნი. ადამიანთა ურთიერთგადაძახილი ექოდ ეფინება მინდვრებს, ვენახებს, ბაღებს, ჭარხლის პლანტაციებს, ტყეებს.

დუმილი ჩამომდგარა მხოლოდ ნასოფლარებში. ღმერთო, მაინც რამდენი ნასოფლარი და ნასახლარი ყოფილა ფრონეების ამ ხეობებში?! ვახუშტი ბაგრატიონი XVIII ს. შუაწლებში დაწვრილებით ჩამოთვლის აჭაურ კოპწია სოფლებს, მაგრამ ახლა სადღა იპოვნით ზოგიერთ მათგანს, ბევრი ადრე მტერს დაუცვევია, ზოგნი კი სულ ახლახან აურიალან და სხვაგან დასახლებულან. ნასოფლარებში სამარისებური სიჩუმეა. არც მამალი ყივის, არც ძაღლი ეყეფს.

ყველა ყველაა, მაგრამ ულუმბა და კოდისწყაროო მაინც არ შორდება თვალსა და გულს.

ულუმბა.

მთის კოხტა სოფელი ალის ფრონეთა სათავეებთან. ის მუდამ ამაყად გადმოსცქეროდა წალეკოტისებრ ხეობას. ყველას ხიბლავდა მომაჯადოებელი ადგილი. ულუმბის მონასტერი განთქმული იყო ჭართლსა და იმერეთში. აქ მოღვაწეობდა მიქელ ულუმბელი, რომლის სახელი ასე მოწიწებით იხსენიება ქართლის ცხოვრების ანალებში. მიქელი იყო ერთი იმ ცამეტმამთავარი, რომელიც ქართლში სამოღვაწოდ შუამდინარეთიდან მოვიდა VI საუკუნეში. ვახუშტი ბაგრატიონი მოკლედ აღწერს მოსულ მამებთან ქართლის კათალიკოზის პირველშეხვედრის საინტერესო სცენას და, სხვათაშორის, დასძენს: „მიეგება ევლავიოზ კათალიკოზი და მოიკითხა ასურულითა ენითა, ხოლო მათ ქართულ პასუხ-უგალო“...

ამართებოდა დღეობები, იყო ხალხმრავლობა, შეხვედრები, ბეჭობდნენ საქეიფო საქმეებზე. „ჭერათხეული ზეით არის მონასტერი ულუმბისა, უგუმბათო, დიდი, დიდნაშენი, მიქელ იგ მამათაგანის ქმნული, და დაფლულ არს მიქელ მუნვე, ზის წინამძღვარო“, — ამბობს ვახუშტი. ულუმბის კეთილმწყობილი მონასტერი XIV ს. დაუნგრევიათ და მიწასთან გაუსწორებიათ თემურ ლენგის ველურ ურდოებს. გვიან აღუდგენია იგი მხარის ფფლობელ ქუცნა ამირეჯიბს, მაგრამ შემდეგ კვლავ გაუპარტახებია თურქობას.

ულუმბამ ჩვენს დღეებამდისაც მოიტანა სახელი და დიდება. მკვიდრნი უვლიდნენ მრავალტანჯულ სოფელს და სოფელიც ინახავდა წარსულის ხსოვნას, მომავლის რწმენას. გელაშვილები, კიპაროიძეები, ხარაშვილები, აქ რომ დიდხანს სახლობდნენ, ახლაც შენატრიან თავიანთ ნასახლარებს, ბევრ მათგანს გული ერჩის უკან დასაბრუნებლად. აგონდებათ აქაური, მთის პირობებისათვის შესაფერისი, კოლმეურნეობა, მერცხლის ბუდისებრი ახლები, ქერისა და კარტოფილის ნათესები, მოვლილი და ნაპატიები პირუტყვი, კლდის გულიდან მოჩუხჩუხე ნაკადულები, დღეს რომ ასეა მიგდებული.

—მახსოვს, ომის შემდგომ წლებში, ერთხელ ულუმბაში კოლმეურნეთა კრებას დავესწარი. არასოდეს დამავიწყდება კოლმეურნეობის გამგეობის არჩევნების შესახებ გამართული მსჯელობა. მთა მთაა, მაგრამ აქ მუდამ იგრძნობოდა ხვავი და ბარაქა, ხალხმრავლობა. ამ მიტოვებულ სერებზე ჩამწკრივებული იყო სახლები, ორმოცზე მეტი კომლი ცხოვრობდა; დაბრკოლებაც, საზრუნავიც ბევრი იყო, მაგრამ ამას სოფელი ადვილად იტანდაო, — მითხრა რაიონის ერთ-ერთმა ძველმა მოღვაწემ მიხეილ მახათაძემ, რომელმაც ჩემთან ერთად კვლავ მოინახულა მიტოვებული წალეკოტი.

აქედან იღებს დასაბამს ცნობილი ქართული გვარი ულუმბელაშვილი.

საკვირველია, — ჩვენი დროის ადამიანებმა როგორ გაიმეტეს ულუმბა დასავიწყებლად? ჩანს, მეტისმეტად აჩქარებულა ზოგიერთი მაშინდელი ხელმძღვანელი: მთის ძველი სოფელი აუურია და სხვაგან ჩაუსახლებია. ჩვენ რადი გვკითხეს რამეო! — გულისტკივილით ამბობენ ალელები და უწლეველები. ალის სოფლის საბჭოს თავკაცმა, გივი ნოზაძემ, რომელიც ხეობაში სიყვარულითა და ავტორიტეტით სარგებლობს, მეტიც თქვა: განა შეიძლებოდა ულუმბის გაუკაცრიელება? დავამატებ: ნამდვილად არ შეიძლებოდა! ეგეთ დაადასტურეს უწლევის მკვიდრმა მეტყველმ გრიგოლ ტბატაძემ, ალის მეგენახეობის საბჭოთა მეურნეობის ბრიგადირმა ალექსანდრე შუბითიძემ, ხაშურის მკვიდრმა ხაზოგადო მოღვაწემ მიხეილ მახათაძემ, ბევრმა სხვამაც.

დიდად საშური საქმე იქნებოდა ულუმბისათვის სულის ჩადგმა. აქ მოსახლეობის დასამაგრებლად და დასასაქმებლად არსებობს ყველა პირობა: გზა, წყალი, ტყე, საძოვრები, სათიბები, სავარგულები. შეიძლება შეიქმნას მეცხოველეობისათვის ბაზრო მტკიცე ბაზა. მთის კვალობაზე ულუმბა ერთ-ერთი ყველაზე უფრო მისაგდამი ადგილია. საჭიროა მხოლოდ მისი გაცოცხლების სურვილი. შეიძლება ის საშეფოდ გადაეცეს რესპუბლიკის რომელიმე ორგანიზაციასაც, სამეცნიერო-კვლევითს ან სასწავლო ინსტიტუტს. მისი აღდგენის, ეკონომიური და კულტურული განვითარებისათვის ახალ ხუთწლედში ცოტა რამ როდი შეიძლება გაკეთდეს.

ბრილიც, უწლეველიც, წალეღლიც მთის მკვიდრი სოფლებია. ისინი, სხვა დასახლებული ადგილების მსგავსად, რაიონის ცენტრსა და დიდ საგზაო მაგისტრალებს საავტობუსო გზებით უკავშირდებიან. სარეისო ავტობუსები წამდაუწუმ დაჭრიან სოფლის გზატკეცილებზე. ალელთა და რაიონის სხვა რეგიონის მკვიდრთა სასახელოდ უნდა ვთქვა, რომ ისინი მამაპაპურად უყვარან სასოფლო გზებს.

კარგი გზა სოფლის ბედნიერება და სიხარულია. ის აახლოებს სოფელსა და ქალაქს, ამარტივებს საზრუნავს, ამაგრებს ადგილზე ახალგაზრდობას, უკმნის შრომის, სწავლის, ცხოვრების, მიმოსვლის პირობებს. გზა რომ სოფლის თვალი და ყურია, ეს კარგად ესმით გივი ნოზაძეს, გურამ მუმლაძეს, ელდარ ხაჩიძეს, ილია თედეშვილს, რევაზ ბუხრიკიძეს, ვალევი ატუეია. უზარმაზარი კლდე თითქოს ვიღაცას ზეაუწევია, სოლივით გამოკვეთილი ლოდი ქვეშ შეუყენებია და მთისოდენა კლდე გადასაყირავებლად მოუმზადებიაო. ამ ადგილს დღესაც დევის ნაკვალევს ეძახიან სოფლისკაცები. ლეგენდა გვაუწყებს: მდინარის ნაპირას დევები შეყრილან. ერთ მათგანს, იქვე ფეხმორთხმით რომ იჯდა (კლდეს თითქოს ახლაც ატყვია დევის ნაჯდომი), დაუკვეხნია: მდინარის გაღმა გადავხტები, იქ კლდეს ზევით ავწევ, ხოლს შევუდგამ და გადავაყირავებო. მყისვე წამომხტარა, ხალ კლდეზე მარჯვენა ფეხი ისე მძლავრად დაუკრავს, ღრმა ნაკვალევი დასტყობია, მარცხენა ფეხი გაღმა კლდისათვის დაუკრავს, — აქაც ნაკვალევი დარჩენია, მთისოდენა კლდე მხრებით აუწევია, ხოლად გამოკვეთილი ლოდი შეუდგამს და ხანაძლეო მოუგიაო. ლეგენდას უწლეველი ბრძენკაცები მისტერიად გადასცემდნენ თაობიდან თაობას, დარბაისლური ქარხულით გიამბობენ ახლაც. მეცა და სტუდენტებმაც მრავალ გამოჩნდება მწვანეში ჩაფლული წალეღლი. ისტორიული სოფლის სახელი ხშირად იხსენიება ქართლის ცხოვრების ანალებში. აღმოსავლეთ და დასავლეთ საქართველოს ამ სამიჯნო სოფელში დავით აღმაშენებელს თურმე საზაფხულო რეზიდენცია ჰქონდა და გაშლილ ტაფობში თავის ლაშქარს წვრთნიდა, როცა თურქების წინააღმდეგ შეტევას ამზადებდა.

აქ „იყო მაშინ საზღვარი საქართველოსა მთა მცირე ლიხთა, და სადგომი სამეფო წაღლისა — თავიო“, — გვაუწყებს მემატიანე.

„ულელვებლად ვერ მოისმენ ძველი წაღლის ტრაგიკულ თავგადასავალს. იგი ბევრჯერ დაულაშქრავთ ვერაგი მტრის ურდოებს. ერთხელ ეამიანობაც დაამატებია და სულ გაუკაცრიელებულა. შთამომავალთ ახალი წაღლი ხევგაღმა გაუშენებიათ. ლოფონის წყალი მას აერთებს ფრონის აუზს ფცის წყლის მეშვეობით.

წაღლისს შემოგარენი ცხობილია ნასოფლარებით, ნაკოშკრებით, ნაკალოვრებით, ნასახლარებით. ბევრ აჭაურ თვითმყოფ ტოპონიმს წინ აუცილებლად „ნა“ ემატება, როგორც უეჭველი მოწმე მძიმე ბედისა. ჩვენი მეცნიერები დღეს გულმოდგინედ სწავლობენ ისტორიული სოფლის წარსულსა და პერსპექტივებს. არქეოლოგებმა აქ ბევრი უნიკალური ძეგლი იპოვეს. ახლა ნამდვილი თანამედროვე აყვავებული სოფელია. ამშვენებს გემოვნებით ნაშენები ბინები, საშუალო სკოლის ახალი კაპიტალური შენობა; მოსახლეობა წელგამართულია. სიამოვნებას ბგერის კაცს სოფლის მკვიდრებთან გაბაასება. მერმე და რა ნაირფეროვან ლექსიკას გავეცანი აქ. რა წკრიალა ქართულით მეტყველებენ ეს ბრძენი სოფლისკაცები, რა მდიდარი ტოპონიმია შემონახული...

კოდისწყაროო.

თავმინებებული წალკოტი. ყველამდის მწვანეებში ჩაფლული ნასოფლარი. ასწლოვანი კაკლისხეები, ხეხილის ბაღები. მიგდებული მაცოცხლებელი წყარო, აზრდილი ბუჩქნარი და ალერდი რაღაც საოცრად მოწყენილი და ყურებჩამოყრილი გვხვდება. კაცის ჭაბენება არა ჩანს. სულ რამდენიმე წლის წინათ კი აქ ხალხთმრავლობა სუფევდა. 60-იანი წლების დასაწყისში ჩამკვდარა სიცოცხლე. — აქ რა გინდათ, კარგი გზა არა გაქვთ, აიყარეთ, ქალაქს მიაშურეთო! — უბრძანებია რომელიღაც ვაი უფროსს. სოფელიც აყრილა. ნასოფლარის გვერდით მცირე ტბაა. იქ შევხვდი მწყემს ალექსანდრე ციცქაშვილს: მოწლე ჩამოერეკა ტბაზე დასარწყულებლად.

— ვერ ვტოვებ ჩემს ტბილ სოფელსო, — მითხრა ალექსანდრე ციცქაშვილმა, — ქალაქში ბინა კი მაქვს, მაგრამ მეურნეობის ნახირს მხოლოდ აქ ვაძოვებ და კოდისწყაროს ვერ ვშორდებიო.

გულდაკეცილია ცხრამუხის სასოფლო საბჭოს აღმასკომის თავმჯდომარე ელდარ ხაჩიძეც. თავად რბილია, კარგად იცნობს ხასოფლარს. სიყვარულით მაჩვენებს ადგილებს, სადაც მისი მეზობლები ცხოვრობდნენ. მოგელი ხასოფლარი ... ...